ANGELI SALÆ, Vicentini, MEDICI SPAGYRICI,

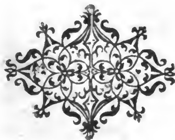
Tractatus Duo:

DE

VARIIS TUM CHYMICORUM, TUM GALENISTARUM erroribus, in præparatione Medicinali commissis.

OPUS ITALICE PRIMUM AB Auctore conscriptum, jam verò eodem requirente, in Latinam linguam, stylo quàm simplicissimo translatum, labore & conatu

M. A. R:

FRANCOFVRTI,
Vænit apud IOANNEM BEYERVM.
ANNO MDC IL.

VIRO MAGNIFICO, NOBILISSIMO,
Amplissimo atq; Prudentißimo,

Dn. JODOCO CHRISTO-PHORO Kreß von Kressenstein in Retzelßdorff/

INCLYTÆ ET LIBERÆ REIPUBlicæ Noribergensis Senatori, ac Scholarchæ Eminentissimo, Vniversitatis Altorfinæ Procuratori gravissimo, Ejusdemque Reipublicæ

ad

Conventum Osnabrucensem ac Monasterialem jam temporis Legato splendidissimo, Domino ac Patrono meo submissè jugiterq; colendo.

DVabus potissimum inducor caussis, Vir Magnifice, Nobilissime, Amplissime, ac Prudentissime, Domine ac Patrone perpetuò devenerande, duabus inquam inducor caussis, quare pagellas hasce illustri Tuo nomine condecoratas velim atque insignitas. Una est, ut

 publi-

publicum hîc de liberali Tuo ergà me, omnesq; bonos affectu ac favore præberem testimoniũ, quo nullo non tempore me nil tale commerentem adeò complexus es, ut beneficium, alterum beneficium quasi trudẽs, in me effundere haud dubitares. Quibus adeò me Tibi devinctum tenes, ut nisi publicè de ijs verba facerem, (aliud cùm mihi nullum compensandi genus relictum sit) ingratitudinis notam subire viderer. Hisce omnibus, Vir Magnifice, effecisti, ut cum illo cogar clamitare; me vivere & mori ingratum. Altera est profunda rerum medicarum, quâ condecoratus es, eruditio, quæ licet à studio tuo ac professione aliquantulùm aliena esse videatur, ea tamen est, quæ doctos quoq; Medicos à tergo lõgo post se relinquat intervallo. Non enim existimes velim, fugitivam mihi oblivionem illud subduxisse temporis, quod de varijs minùs dextris Medicamentorum præparationibus vulgò usualibus doctè loquendo, me auditore, traduxisti, varios in illis crassè commissos errores accuratè commonstrando, coarguendoq;. Quâ dexterrimâ rerũ dijudicationẽ, ab acriori tuo judicio, tanquàm à perenni omnis eruditionis fonte profluẽte, sum-

ſummam in admirationem tractus, ſic affectus ſum, ut ſemper puræ electorum medicamentorum elaborationi (abſit tamen omnis jactantia) ſtudere contenderim.

Videns igitur verè aureum hunc Candidiſſimi Chymici Angeli Salæ de varijs Pſeudo-Chymicorum & Galeniſtarum erroribus tractatulum, à reliquis illis Operibus exulare, à multisq; publici uſus ſtudioſis anxiè deſiderari, pro meâ, quam publico debeo, opellâ facere nõ potui, quin reliquis Angeli Salæ Operibus adſociandũ, publiciq́ue juris faciendum allaborarem; Ut ita per me non quidem naſceretur, ſed renaſceretur, & ab interitu ac oblivione vindicaretur. Neq; eſt cur, Te maximo favente Patrono, triobolarium Chymiæ Oſorum ſiniſtra pertimeſcam judicia, quorum iniqua nobiliſſimæ rei reprehenſio, quid niſi meram coarguit inſcitiã? qui, tantùm abeſt, ut Chymiæ dignitati nugis ſuis aliquid demere valeant, ut potiùs ignorantiæ tenebris occœcati ad abjecta quædam ac ſurdida hominum ſodalitia ſe à Natura detruſos eſſe commonſtrent, nec dignos, ut ad hæc admittantur ſacra.

Benevolè igitur accipe levidenſe hoc,ut ille ait,munuſculum, non ut me arctiùs tibi obſtrictum hôcce liberem,ſed ut magis me tibi devinciam,majoraq́; debebere oſtendam. Cujus rei hoc velut tabulam Confeſſoriam eſſe volo. Hiſce vale Vir Magnifice Nobiliſſime, ac tuo me patrocinio complecti nunquam deſine. Dabam Noribergæ è Muſæo 5.Octobris 1648.

Veſtræ Magnificentiæ Nobilit.& Amplitud.

Subiectiſs. Cliens

Sebaſtianus Schröderus
Pharmacopœus.

ANGE-

ANGELI SALÆ, Vicentini, MEDICI SPAGYRICI, De ERRORIBVS PSEVDOCHYMICORVM

LIBER I.

PROLOQVIVM.

SI quæ in mundo scientia, & ars homini utilissima, & maximè necessaria sit, quærere velimus, comperiemus, post S. Theologiam medicam artem primum sibi locum vendicare, quando etiam post cognitionem Dei veram, & salutem animarum pretiosior thesaurus, quàm corporis sanitas in terris non reperitur, ut è qua reliquarum scientiarum, & artium speculatio, inventio & experientia dependet. Homo enim corpore infirmus ad nihil penè est idoneus, & spiritus ejusdem ob mutuam utriusque sympathiam afficitur, quamquam nunc maligni astutia per prava instrumenta tantæ scientiæ veritatem obfuscaverit & obscurârit.

Etenim quod à benignissimo Deo conditum fuerat in simplicitate, id quæsivere mortales ob innatam sibi avaritiam, ambitionem, superbiam, & invidiam deterius reddere, & vitiare: ita quidem, ut hodiernâ die nihil magis corruptum, & difficile reperiatur, atque ipsa ars medica, quā ex simplici observatione ab hominibus collectam, perversitas nostra sub veritatis prætextu, in speluncam seductionis convertit, nec non labyrinthum mandragorarum, lolij, opij & aconiti: clamantque alij à partibus sumus Galeni, alij partes tenemus Paracelsi, mutuas contentiones, & dissidia subinde moventes, & interim paucissimi reperiuntur, qui dicant, se à partibus stare matris experientiæ, quique in syn-

ceritate proximo suo succurrere contendant, utcunq; jam dictam experientiam à Galeno vel Paracelso acquisiverint; hoc n. nihil interest. Scopus enim medicinæ super ea debet fundari, quæ nobis omnium bonarum rerum lucem, & vitam commonstrant.

Cujus semitæ, & viæ, ego quoque insistens, tametsi debile instrumentum, eo more omisso qui est citandi varios autores, in quibus plerunq; contradictiones reperiuntur, relinquens unumquemq; in proprio honore, & dignitate, præsens opus composui, citans duntaxat ipsam experientiam, per quam varij errores in præparatione medicinali tàm à nostra, quàm ab altera secta commissi detegentur. Non quod hîc prætendam de re quavis minima disserere, hoc namque mihi foret impossibile: sed præcipua quædam, & utiliora in veritatis exemplum impræsentiarum depromo: sperans, annuente Dei gratiâ, me primâ occasione oblatâ in lucem emissurum aliud volumen, quod Thesaurum medicorum nuncupabo, in quo id breviter absque ænigmatum obscuritatibus, & parabolis, quod ad scientiam præparationis medicæ, tùm intrinsecus, tum extrinsecus applicandæ attinet, comprehendetur. Interim benignum lectorem ut exiguum hunc meum laborem æque bonique consulere velit rogans.

PSEUDOCHYMICI QUInam sint.

PSeudochymici sic dicti sunt, quod in suis operibus à vera, & canonica chymia naturali discedant, quorum duæ species reperiuntur: sed pejores & nequiores ij sunt, qui à statu veniunt Chrysopeico, qui postquàm multis imposuère hominibus, tùm sublimis, tùm infimi status, eisque persuasere, se velle mari aquam afferre, divitias augere diviti, atque è principibus facere Imperatores, tametsi ipsi sint ipsamet miseria aut paupertas, detecta sua astutia & falsitate, omni tùm auxilio, & conditione destituti, artem medicam tentant factitare, miraque in terris se facturos pollicentur, & quemadmodum in prima sua professione fuère synceri, tales & in hac esse comperiuntur, cum enim careant fundamentis naturalibus, & humano sint amore expoliati, hinc fit ut duntaxat quærant astutè posse ludere atque deludere, quorum etsi nonnulli in discursu Platones esse videãtur, reipsa tamen aliud nõ sunt, quàm inter bonum granum satores Zizaniorum. Altera species est Chymicorum Empyricorum; qui ignoranter, & casu in arte procedunt, caussas & rationes præparationum ac proprietatum rerum reddere nescientes, dosem pariter & applicandi modum præparationes medicinales ignorantes. Talium impostorum inscitiam ut aliquâ in parte detegerem, primum hunc tractatum composui, qui eorum præcipuos errores manifestabit, ordine, prout hic sequitur.

DE

DE AVRO.

QUoniam auri pręparati usus magnę est potentiæ ac efficaciæ in medicinâ; idcircò visum est mihi errores nonnullos commonstrare, qui à pseudochymicis in eo committi solent, utpotè qui nomina præparationum falsare non erubescant, earumq; sensum, suæ autem operationis reddere rationem ignorēt. Ac putant illi se aurum in præparationem adeò subtilem, & spiritualem posse reducere, ut non amplius in primā suam formam queat transmutari, & tunc id veram esse volunt medicinam universalem, ad corporum humanorum conservationem, & omnium morborum eradicationem, efficacissimam. Quibus primò quid circà ejusmodi pręparationem, secundò quid circa illius proprietates sentiam, respondebo.

Dubium non est, quin sicut infima (quęque) non tantùm externa sua apparentia sunt adornata, verùm etiam suis proprietatibus ab æterno Conditore in usum medicinæ sunt insignita; ita & auri corpus non solùm egregium, ac pulcherrimum efformatum sit, verùm etiam multis, magnisq; virtutibus in ejusdem Medicinæ commodum, condecoratum. Quâ de re cùm multæ extiterint controversiæ tum affirmativas, tum negativas partes tenentium, ego stylo meo insistens ordinario, eo de subjecto discurram cum praxi duntaxat, & experientia in manu. Discutiam autem inprimis, num aurum per se solum, an verò additionis medio homini possit esse medicina. Ac ut Pseudochymicorum insciti respondeam, dico aurum esse corpus purum, & perfectum, & ita compactum, ut nulla possit poros illius impuritas subintrare. Et hoc patet, quia nec humidum illud putrefacere, neque calidum consumere valet. Quam etiam ob caussam asseverandum est, corpus auri ab homine non posse digeri, & per consequens humanas vires ab eo non posse beneficium consequi. Quod autem artis medio ita possit præparari, quemadmodum ajunt Pseudochymici, hoc à me pernegatur, & aurum sine additione impotens esse atque inutile in medicina firmissimis argumentis ab experimento ductis demonstrabo. Etenim sumatur aurum, calcinetur, reverberetur, dissolvatur, sublimetur, & ponatur in putrefactione cum aqua regis, spiritu salis, spiritu urinæ, aliaq; media innumera adhibeantur, per quæ aurum in liquorem reduci potest, & in formam mellis, solubilem in omnem liquorem, nihilominùs si additionem separes, etsi aurum per decennium in operatione extitisset redibit in corpus sicut fuit primò: Adducam enim ad hoc exemplum notabile, quod experto cuivis Chymico minimè erit incognitum, nempè quod spatio temporis brevissimo aurum dissolvi possit in liquorem transparentissimum, coagulari in chrystallum, dissolvi iterum in aquam rubeam, & tandem reduci in pulverem subtilissimum, qui sublimatus, & emollitus adeò est diaphoreticus, ut ad pondus duorum, vel trium granorum exhibitus, mirabiles per sudorem effectus pariat,

atque à varijs infirmitatibus corpora liberet. Qui si apponatur igni, avolat instar mercurij, adeò subtilis est. Et tamen cementatus cum pauxillo sulphuris ad spatium dimidiæ horæ, revertitur in corpus, de quo si vel libram comederes, nullos amplius producit effectus, & si ignem ipsi fusionis feceris, in metallum redit, sicut fuit primò. Sed quid etiam de argento referam, quod auro inferiùs est? Ei namq; si imbibenda præbeatur quædam aqua lunaris quantam illud imbibere valet, ac deinde in putrefactione ponatur, separetur, rectificetur, coaguletur, nunc cum aqua una, modò cum alia, postremò redigitur in chrystallum, qui ad pondus granorum quinque assumptus, magnoperè per secessum purgat, & quidem citra læsionem & detrimentum, summumq; est in hydrope arcanum, & adeò subtilis est, ut in omnem liquorem aquaticum resolvatur: positus verò in crucibulo super carbones accesos, funditur sicut cera, & ipsum crucibulum olei instar penetrat. Item uritur ut salnitrum, nihil residui post se relinquens. Interim qui negaret eum posse reduci in metallum, falleretur maximè, nam mixtus cum tartaro calcinato ana, & ad lectum ignem in crucibulo positus pariter in metallum vertitur, sicut fuit antè. Itaque dicere haud possumus, aurum posse destrui, & penitùs extra suam formam immutari, sed potiùs quod illud unà cum additione suas operationes efficiat, postquam nimirum rectè fuerit unitum, dulcificatum, ad veram præparationem medicinalem redactum: ubi verò separationem utriusq; feceris, metallum iterum habebis inutile.

Hæc quanquam ita sese habeant, tantâ nihilominus arrogantiâ efferuntur pseudochymici, ut etiam oleum ex auro se posse educere sibi persuadeant, quod an fieri possit, vel inde liquet, quia licet aurum ingenti admoveas igni, & diuturno, attamen ei nihil de pondere suo decedit, unde magna illius fixitas apparet, quæ omni humore liquido, volatili, aut destillativo est destituta. Porrò velle aurum reducere in materiam suam primævam, perinde est ac velle mundum ipsum in suum chaos antiquum convertere, quodq; Deus perfectum fecit, velle reddere imperfectum, cujus destinationi & ordini, nõ est quod quis tentet cõtraire. Discendum est itaque rerum nomina distinguere, quando enim aurum est dissolutum, non oleum auri id debet appellari, sed solutio auri, & cum in forma est chrystalli, ne vocetur sal auri, sed aurum chrystallinatum, siquidem tales mutationes ab ipsis additionibus proveniũt. Quamobrem apprehende ô Sophista veritatem, & in illius germana via consiste, fallaciam autem procul abs te rejice, etiamque cave, ne dictis aliorum perperam intellectis falsas, & obfuscatus te in labyrinthos abducas. Dicito autem quæso quî poteris mihi demonstrare, quod philosophi quotiescunque de auro potabili loquuntur, hoc innuant fieri ex auro vulgari? dicentibus illorum plurimis, & aurum nostrum non est aurum vulgi. Etenim si res velimus penitùs indagare, inveniemus species marcasi-

casitarum, gemmarum, & salium in se occultum habere verum primum eius auri, & veram influentiam solis, quæ sunt velut amygdala cortici suo inclusa, ubi tantummodò apertio desideratur, & separatio, qua facta visibili, tunc dici potest haberi verum aurum potabile absq; additione & naturali usui ipsius medicinæ, & hominis beneficio accommodatum. Sed non tantùm in creatis prædictis, verùm etiam in nonnullis herbis, & animalibus talis substantia reperitur, ac vera proprietas solaris. Quamquam distinguere sit necesse eorum gradus, & efficaciam, cum sit in illis discrimen: etenim una non potentia seu gradus in auro compacto, alia in antimonio, alia in marcasita aurea, & sic in granatis, margaritis, vitriolo, ambra, mosco, croco, macis, melissa, antho, chelidonia, & similibus, quæ medici naturalis est scire, sed hęc à pseudochymicis non observantur. Atque hæ sunt præcipuæ causæ ob quas miserè falli solent, & ad exitium præcipitari, atque unà cum ipsis mundus, qui tantâ cum cœcitate rem unam assumit pro alia, possibile ab impossibili nescius discriminare. Ex his ergò quæ dicta sunt (tametsi alia multa adduci possent) necessariò inferendum, aurum realiter aperiri non posse, neque in primam suam materiam converti, reducendo illud in liquorem, aut sal, aut falso arbitrantur: quin etiam aurum per se inutile esse, & mortuum, sed additionis adminiculo præparatum multas exercere præclaras vires, prout in auro diaphoretico videre est, cujus quidem præparatio non est ignari scientia; aurum namq; posse aperire, & dissolvere res est minimè difficilis, verùm illud nosse corrigere, temperare & medium lenire in ipso relictum, idque in usum corporum humanorum qualificare, hoc paucis concessum autumo.

Quod verò aurum potabile universalis medicina esse possit, ut Pseudochymici esse affirmant, hoc ego pernego, & falsum esse duobus potissimùm rationibus conabor demonstrare. Etenim Deus O. M. universi sapientissimus creator, qui ordinem & limites certos in rerum natura constituit, is unaquæq; creata suis certis attributis, & specificis proprietatibus insignivit, sic ut etiam quæ in hominum conspectu abjectissima videntur ac reputantur, peculiari sua virtute sint exornata, ut hinc appareat Deũ omnia sapienter fuisse operatum, cumq; nihil in mundo frustrà extare voluisse. Quod ipsum manifestum faciunt creaturæ innumeræ, tùm quæ in cœlis sunt, tùm quæ in terra, quarum singulæ suo modo juxta sibi inditas dotes, & facultates Deo creatori gloriam, & laudes tribuunt. Quòd si uni corpori universalis medicinæ virtus fuisset indita, si inquam tali benedictione, & proprietate aurum Deus condecorasset, nonnè sequeretur, reliqua inutiliter, & frustrà existere, & in finem inanem ab eo procreata fuisse? Hoc autem absit ut credamus. Nam ab omnibus creaturis utique vult Deus agnosci, & in singulis earum, quantùmvis minimis glorificari. Et ut aliquo exemplum id ipsum quod dico, illustretur, en sim-

ſimpliciſſima illa herba campi hypericon dicta, potius imperialis nomine digna, cujus tanta eſt virtus, ut in quibuſdam ſpeciebus phrenesis, quas phantaſmata appellare ſolemus, nec non alijs maleficis planè admirandas operationes efficiat in ejuſmodi morbis expugnandis, & extrudendis, id quod nec aurum potabile, nec tinctura auri, nec magiſteria gemmarum, nec quicquid aliud dici excellens queat, præſtare ſunt idonea, vel opportuna. Sed non tantùm in ſimplicioribus herbis campi, & ejuſmodi rebus minimis Dei mirabiliter elucet gloria, verùm etiam in rebus deformibus, ſordidis, & penè monſtroſis, ceu ſerpentibus, bufonibus, vermibus, & ſimilibus. Notum eſt enim viperam medicamentum eſſe adverſus venenum, bufonem adverſus peſtem, ſcorpionem adverſus morſus animalium venenatos, vermē uum, alium necare, & complura talia exiſtere particularibus atque occultis virtutibus prædita, quibus aurum neutiquam inſignitum eſt. Et hæc ſunt vera magnalia Dei, quantò enim magis per hæc minima & infima operari dignatur, eò major apparet ipſius gloria & ſapientia. Ad hæc ſi quotidianam quoque experientiam conſulere velimus, comperiemus quod varij principes, & magnates mundi, podagrâ, alijsque ſævis infirmitatibus laborantes, auro, & argento non parcerent, ſi modò tantæ efficaciæ reperiretur medicamentum. In quibus quidem apparet, quantum Pſeudochymici auro ſuo potabili ſophiſtico præſtent, atque proficiant. Verùm his ſufficit aurum noſſe corradere, & ſuffurari, utcunque jam arroganter ſibi Dei dona uſurpent, & ſanitatem hominibus polliceantur. At dolendum eſt etiam viros probos, & ſimplices ſæpe deludi, & falli, quos maximè optârim perpendere, quòd ipſa duntaxat medicinæ præparatio hominis ſit opus, ſanitatis autem reſtitutio, & benedictio opus ſolius Dei. Porrò tales impoſtores etiam ex methodo, quâ utuntur, apertiſſima poſſumus cognitione dignoſcere. Nam ecce aliud non norunt quàm quid pro quo, & illud quidem malè præparatum adminiſtrare. Unde non mirum ſi multis tot importent damna, & exitiabiles inferant ruinas, ut quibus non vereantur vendere, & exhibere ſal armoniacum tinctum, aut ſal aliud loco ſacchari auri, aquam vitæ tinctam pro aqua auri, & nonnulli meram ſolutionem auri cum aqua regis, pro oleo auri, & id genus alia perpetrare, quæ quia longum eſſent referre, taciturnitatis ſilentio præteribo.

DE ANTIMONIO.

ANtimonium eſt marcaſita admodùm magiſterioſa, è qua ſulphur combuſtibile, argentum vivum, ſpiritum arſenicalem, ſal minerale, & ſulphur incombuſtibile potes ſeparare, item aurum, cuprum &c. Summa chaos eſt tantoperè harmonioſum, ut in ipſo ſubinde [illegible]va aliqua experientia reperiatur: & juxta diverſas præparationes, diverſæ quoque operationes ſunt illius, concitat n. verbi gratia vomitum, purgat per ſedem,

ſedem, provocat urinam, ſudorem, ſomnum, &c. Proinde ei qui verus velit eſſe Spagyricus, ſummè eſt neceſſarium, ut ſubſtantiam unam ab alia, naturas, & proprietates rerum, adeoq; medicinam à veneno ſciat diſcriminare. Ad quod examen ſi venerimus, inveniemus Pſeudochymicos in hiſce diſtinctionibus judicio, ſcientiâ, diſcretione, & praxi eſſe deſtitutos. Et hoc ex ijs quæ dicturus ſum facilè patefiet. Præparationes antimonij Pſeudochymicas eas intelligo, quæ corpora cum vehementia purgant per vomitum & per ſeceſſum, & qui ſingulas partes ſæpe ſtupefaciunt inſtar alicujus opij, cujus generis ſunt vitra antimonij parata diverſis modis, flores antimonij flavi, & albi, olea antimonij, ſic ab ipſis falsò nuncupata, quandoquidem ea liquorum, & additionum adminiculo ſunt confecta. Non quod hîc intelligi velim, quaſi operationes purgativas culpem, aut narcoticas, quæ in medicina admodum ſunt neceſſariæ, ſed purgativa, & narcotica inter ſe diſtinguens, reipſa comperio, ea quæ in ſpecie ex antimonio ſunt præparata, eſſe medicamenta brutis potiùs animantibus, quàm humanis corporibus convenientia. Et hoc hominum infinitus numerus facilè poſſet teſtificari, qui miſerè ab iſtis impoſtoribus fuêre antimoniati, quorum plerique in deliquia, ſyncopas, debilitationes totius corporis, ſtupores membrorum ſunt delapſi, nec non oppreſſiones ſpirituum vitalium, aliaque graviora mala paſſi ſunt, quæ ipſa mors ut plurimum conſequi ſolet. Quod ſi fortè accidat, ut corpus aliquod Samſonicum, ac robuſtum inde beneficium ſentiat, certum eſt tamen alijs millenis damnum, ut dixi, & noxam importari. Et cauſa præcipua hæc eſt, quia in ijs præparationibus concurrunt Mercurius (cui ſoli purgationis effectus eſt aſſignandus) nec non ſulphur combuſtibile, & arſenicum: non quod rejiciam Mercurium, & ſulphur, cum fuerint pura, ſed tali cum ſpiritu, hoc eſt, arſenicali fermentata, minimè probare poſſum. Ac quod tres iſtæ ſubſtantię tales effectus pariant, in hunc modum oſtendo. Accipe antimonium, & ſepara três illas ſubſtantias viſibiles more noſtro, de remanenti ſi vel integram libram comedas, amplius non purgabit; & nihilominus ſub eo reſiduo, quod à chymicis empiricis caput mortuum nominatur, vera pro corporibus humanis deliteſcit medicina, paucis admodum cognita: illi interim arcano relicto ſtercus eligunt pro balſamo. Tenendum eſt igitur, antimonium donec dictos effectus producit, non eſſe intra humana corpora ſumendum, quandoquidem alia purgantia nobis Deus non denegavit. Atque ex ijs quæ adduximus manifeſta ſit Pſeudochymicorum imperitia, qui tamen opinionem ſuam tueri volunt ſententiâ illa philoſophicâ abs ſe non intellecta, nempe, ſicut antimonium purificat aurum, ſic eadem ratione, ac forma purificat corpus. At non diſtinguunt ignari iſti, quænam ſit auri purificatio, & quæ purificatio microcoſmi, neque diſcrimen faciunt inter unum corpus & aliud. Neque enim con-

sistit in hoc corporis humani purificatio, ut nimirum ab eo cieatur vomitus, & purgatio per secessum, verum ut sanguis rectificetur, aperiantur & mundificentur internè omnia organa microcosmica, quo spiritus vitæ liberam circulationem habeant, & ut corroborentur partes nobiles, expellendo diaphoreticè humiditates superfluas generantes putrefactionem, & quasi ignis alicujus naturalis instar operando, ipsi naturæ amici, adeoque talibus utendo medicaminibus, quæ etiam quotidiè si opus fuerit tutò, & innoxiè intrò assumi possint. Hac ratione comperi ego species nonnullas lepræ, nec non alios sæviores morbos curari, & profligari, quos nunquam deprehensum est expelli ejusmodi perniciosis purgationibus, quæ tollunt duntaxat stercus præparatum in centro, & si quando attrahant vicinos stomaci humores, neutiquam tamen quas dixi operationes efficiunt. Proinde practici in his & experti esse debemus, non ignari ac temerarij, quoniam omne opus medici sive bonum fuerit, sive malum, Deus postremò in judicium adducturus est.

DE TALCO.

Conatur ultrò, ac tentat Pseudochymica schola oleum elicere ex talco, quod ceu miraculi speciem inferre possit in cõservatione faciei; ac reliqui corporis, sic ut ipso utens, vix unquàm senio confectus esse videatur. Circa hoc tenendum est, liquorem nullo modo posse haberi è talco. Quòd verò remedia dentur, quibus carnes conservari queant, huic sententiæ non contradico. Etenim si natura subministravit pro cadaveribus balsama, multò magis fuerit illa pro viventibus provida. Ubi nunc, & quo in corpore quæri debeant ejusmodi balsama, hic non explicabo, propositum enim meum duntaxat est, ut inscitiam, & fraudem pseudochymicorum patefaciam. Est igitur talcus materia aridissima, quæ medium tenet inter marcasitam & lapidem, naturæ adeò stipticæ, ut ipsi marti possit quoad suam stipticitatem assimilari. Ejus triplex habetur genus, album, aureum, & rubeum. Sed hic de albo tantum est quæstio, cujus pariter duæ species reperiuntur. Prima est instar salis gemmæ transparens, quæ potest secari in practeas chrystallo similes. Et inde solent nonnulli efformare laternas, candelâ enim in aliquod latus decidente non uritur, nec illius impedit splendorem. Altera species alba est, & instar lapidis, quæ dum contunditur, argentum ei videtur inesse. Porrò isti seductores juxta sylvestrem suam philosophiam somniarunt hoc materiale ijs potentijs præditum esse, quæ supra sunt commemoratæ, tametsi cum ad rei effectum deveniunt, se falsos persentiscant. Nec mirum. Experientia enim nobis palàm indicat, quod talcus ita crudus, & solus etiam in diuturno, & vehementi igne positus nullum præbeat liquorem, Quod pariter deprehendentes Pseudochymici, rem aliter aggredi tentãt, quippè extructo potentissimo igne illum conantùr calcinare, sed adhibitâ aliquâ additione,

ditione, siquidem difficillimè calcinari potest, (prout ipse aliquando curiositatis gratiâ sum expertus, qui licet talcum per quadraginta dies sivissem in fornace vitrea, suam tamen formam nullatenus immutaverat) eo jam calcinato volunt in humidum resolvere, sed tunc laterem lavant: quod quamvis obtinerēt, nihil tamen haberent aliud, quàm sal aliquod corrosivum, quod nullo modo oleum esset appellandum, neq; ideorum proposito inserviret. Verùm ut dixi nunquam resolvitur, nisi addito alterius generis sale, ceu tartari & simili: sed tunc solutio ejus salis debet nominari, non oleum talci. Quare cùm & illi animadvertant rem nullo modo sortiri effectū, ut tamen peractos labores compensent, sumptis ejusmodi additionibus, Principissas, aut divites aliquas matronas adeunt, quibus manifestas falsitates, ac mendacia obtrudentes, talem liquorem divendere non erubescunt. Hæ verò quoniam libros Pseudochymicos eâ de re loquentes fortasse legerunt, qui omnibus fraudum, & mendaciorum generibus solent esse repleti, simpliciter dictis assentientes, liquorem illum ceu pretiosissimam gemmam persolvunt, licet is aliud non sit, q̃ solutio tartari, vel solutio sublimati veneti, aut quid simile. Ecce quemadmodum impostores fraudum solent facere qui sunt in malo acuti, & subtiles, perinde ut Diabolus, apparentes hominibus in forma Angelorum lucis: quibus nihilominùs à nonnullis major adhibetur fides, quam iis, qui veræ sunt artis discipuli, & synceræ veritatis amantes.

DE TARTARO.

Pseudochymia à vero oleo tartari discedens, oleum audet appellare id, quod non nisi sal resolutum est. Et hoc ita demonstro. Si accipiens tartarū crudum ipsum distilles, exibit inde aquę copia cum pinguedine quadam supernatante nigra & fœtente, hæc pinguedo separata, & in alembico posita cum pauxillo salis, si distilletur per arenam emittit oleum rectificatum, quod est oleum genuinum, & instar auri flavum, quod si iterum rectificetur, adhuc reddetur trāsparentius. Aqua verò seu Sp. tartari pariter potest rectificari, donec deveniat limpidus: & ambæ hæ substantiæ sunt in medicina virtutis admirandæ, tametsi adusti aliquem retineant odorem. Residuum à destillatione sal est, seu alkali valdè corrosivum, quod in loco humido positum, resolvitur in liquorem, hoc autem non potest appellari oleum, sed solutio salis tartari, etenim si humiditatē, quam attraxit, exhalare facias, sal manebit coagulatum, sicut antea. Ad Pseudochymicos venio. Hi juxta nescio quā speculationem verum oleum comburunt, verumque liquorem consumunt, posteà præternaturaliter oleum nominant, quod oleum non est: nimirum sumunt tartarum, & illum in vehementi igne calcinant, & tunc fit, ut prædictæ 2. substantiæ absumantur nilque remaneat aliud quàm sal, quod est supra reliquos sales corrosivum. Et quoniam illi fortè audiverunt aut legerunt alicubi oleum

oleum tartari, vel ejusdem Spiritum potenter valere intrinsecus assumptum in hac, vel illa infirmitate, administrant horum loco solutionem ipsius tartari. Ecce quid pro quo, tam in præparatione, quàm in administratione: Proindè non est quòd miremur, si ubi languentes curati essent, contorqueri soleant, aut enecari. Nam adveniens talis liquor in stomachum, & organa, per quæ transit, illic coagulatur in suum sal, eumque locum corrodit instar alicujus caustici. Certum est enim inter corrosiva, ea quæ corporalia sunt magis esse periculosa, distillata namq; sine læsione transeunt, si modo alijs liquoribus fuerint admixta.

DE LAPIDIBUS PRETIOSIS, Coralliis & Perlis.

OPinantur insuper Pseudochymici educi posse olea, & aquas è lapidibus pretiosis, sed pessimè falluntur. Et, enim tales lapides adeò sunt in suis substantiis compacti, & humore volatili destituti, ut non nisi dementia sit, ab iis velle prolectare liquorem. Nihilominus Pseudochymici, ne solitam suam doctrinam omni subindè fallaciarum genere contaminatam obliviscantur, addunt dictis lapidibus liquores, & ita distillant, ac quod ex illis additionibus provenit, oleum, aut aquam, juxta nomen lapidis non verentur appellare. Nonnulli verò sumunt liquorem destillatum, quem tingunt tornâsolis, & eum aquam granatorum nominant, vel flore æris eundêm tingunt, âut vitriolo Ungarico viridi & talem nuncupant aquam smaragdi: item azuro, aut lapide lazuli, & tunc ipsum vocant aquam saphyri, pariter rosis, & sandalis, aliisque tincturis, eumque appellant aquam rubini. O malitiam Diabolicam, quam dubio procul tanquam flagellum in terris extare divina justitia permittit. Interim non nego lapides pretiosos, perlas, & corallia solvi posse in liquores, ab eisdemque suas posse substantias extrahi, adhibitis nimirum mediis, & additionibus, verùm ubi hæ separantur, redeunt illa in coagulum siccum, & aridissimum: proinde talis liquor, solutio aut extractio illius lapidis est nominandus, non ejus oleum aut aqua, ut sic unaquæque res proprio nomine designetur, nè rerum sensus cõfundatur. Ad perlas quod attinet, & coralia, idem in eis reperitur abusus: licet enim arbitrentur nonnulli se velle ab iis extrahere tincturam, ultimò tamen se imbrem in cribrum gerere deprehendunt. Quare sumunt aliqui succum berberorum, quidam tingunt liquorem sandalo, gummi lacca, quem posteà venditant pro tinctura coralliorum. Verum est quidem, quòd si acetum destillatum infundas super corallia calcinata, id per aliquod spacium in arena relictũ, sal in se attrahet, ac rubeum fiet subobscurum: sed perperam & falsò id à multis tinctura nominatur: quia si pariter infundas acetum super aliud calcinatum, idem consequetur effectus. Ergò non sic debet nuncupari, sed acetum corallinatum, acetum perlatum: ut hac ratio-

ratione ſuus veritati relinquatur locus. Nec inter centenos laborantes, quibus cum converſatus fui, unquam vidi eorum aliquem ita expertum, qui realiter potuerit, & ſyncerè extrahere coralliorum tincturam ſine mixtione. Proinde ſola experientia rerum magiſtra dicenda eſt, quando hujus lumine fallacia, quaſi nebulæ ſolis radio evaneſcunt.

DE EXTRACTIS IN genere.

PErmultis, iiſque non parvi momenti erroribus, etiam in extractorum præparatione impliciti ſunt Pſeudochymici, ex quâ planum fit, eos veræ intelligentiæ lumine eſſe deſtitutos. Sibi enim ſe poſſe perſuadent omnis generis aromatum, herbarum, florum, radicum ſubſtantiam elicere æquæ vitæ medio: cujus quidem potentię ego non convenio, ſed res in eo eſt ſita, quod illi rerum non norunt naturas diſtinguere: videre namque eſt, ab eis parata extracta aromatum, aliarumque herbarum odoriferarum & fragrantium nullius valoris eſſe. Et hoc inde evenit, quia in exhalatione, & ſeparatione, quæ fit aquâ vitæ à ſubſtantia extracta, elevatur cum ea, & abit ſubtilior pars eſſentialis aromatis, aut herbæ, ita ut reſiduum non ſit niſi ſpiſſitudo terreſtris, omni potentia, & virtute expoliata. Itaque hîc alia requiritur ſcientia, nempè operæ pretium eſt, ut ſcias diſcernere quam ſint illa, quæ ſupradicto modo corriguntur, & præparantur, & quænam ſint ea, quorum potentia debilitatur. Sunt enim exempli gratia ſcammonea, colocynthis, agaricus, tithymalus, gratianola, elleborum, opium, & hujuſmodi complura, quæ cùm aliquid in ſe habeant ſpiritus venenati, talis operationis medio veram correctionem, & exhalationem illius noxiæ partis acquirunt. Verùm ſi eadem ratione in aromatibus procedas, perinde eſt, atque cùm evolavit avis, caveam claudere. Siquidem conſiſtit aromatum efficacia in ipſorum odore, & guſtu, quibus remotis corpus inſipidum manet, atq; inutile.

DE QVINTA ESSENtia vini.

SI errantium auctorum numerum qui de hac materia ſcripsére referre vellem, ſi varios item modos, quibus volunt procedi, nec non temporis ſpacium, & inſtrumenta diverſa, quibus utuntur, adeoq; deſtillationes, & earundem ſine fine repetitiones, haud facilè finem imponerem. Sunt verò in eâ opinione, ut exiſtiment quintam vini eſſentiam, ſeu aquam vitæ circulatam pollere vi omnia metalla diſſolvendi, & lapides pretioſos. Verùm quinam fieri iſtud poterit, quando neq; ſaccharum in ea diſſolvitur, taceo ut dicam poſſe in ipſa diſſolvi metalla. Dicendum eſt ergò Pſeudochymicos verum philoſophorum ſenſum (quibus ut plurimum dicta ſua ænigmatum involucris, & verborum obſcuritate placuit obtegere) minimè fuiſſe aſſecutos.

Varia namque sunt vina, & variæ sunt essentiæ. Quinctiam ab uno vino plura eliciuntur, ut verbi gratia, aqua vitæ rectificata, quæ & sulphur vini potest nuncupari, item essentia phlegmatis vini, essentia tartari, essentia aceti, & tamen illa omnia sunt essentiæ à vino provenientes, differentibus inter se facultatibus prçditæ. Quare non semper, autumant Pseudochymici, quinta vini essentia, aqua vitæ destillata est intelligenda. Sed non absimili errore, & cœcitate sunt involuti, qui sophisticè, ignis sc. adminiculo coagulare prætendunt aliquam roris Maij in chrystallum, quem pariter habere vim cuncta metalla dissolvendi arbitrantur. Opinio bestialis quidem, sed ridicula magis, cujus integram tragœdiam, si vellem commemorare, res in volumen excresceret. Constat quidē naturam ob frigus extremum, in summitate montium, nivibus sub horridis chrystallum producere, an autem illhic subit ignis, ignoro. Verùm etiam si darem talem aquam posse fixam reddi, (quod neutiquam tamen cōcedo) nihil id perinde prodesset: quoniam unum fixum non valet aliud fixum persolvere. Et hoc patet in salibus, ceu armoniaco, vitriolo, nitro, & aliis, quorum medio dissolvuntur omnia metalla, qui licet mera sint naturæ coagulæ, nisi tamen distillentur, & Spirit. eorundem extrahantur, dictam efficere operationem nequeunt, ut cùmque jam eam præstare ijs propriè conveniat: tantùm jam aberit ut aqua roris Maij tale quid valeat peragere, quæ est materia dulcis, & omni corrosivitate, ac penetrantia destituta, & sine quibus operationibus nempè corrosivi, & penetrativi, sophistæ sunt quicùmque metalla resolvi posse, sentiunt.

DE AQVIS DESTILLATIS.

ET in hoc admodum præternaturaliter procedit pseudochymicorum ratio, quoties aquæ communis sumit quantitatem, herbarum & florum manipulos, & destillat in vesica cupri, quodque inde provenit, tanquam aquam herbarum realem vendere non erubescit.

DE OLEIS DESTILlatis.

DIabolus hostis ille humani generis fallacissimus, lolium suum ubique serere non desistit, siquidem non desunt qui hâc quoq; in parte illius malitiis insistentes, aromatum & herbarum olea impudentissimè audeāt adulterare. Quęnam verò fraudis eorum ratio? ℞. cinnamomj, aut carophyllorum lib. I. radicum pini minutim incisarum lib. III. vel circiter, macerentur, & destilla secundum artem. Olei autem quod inde educitur maxima pars, è radicibus illis constat. Hujusmodi Sophismata multa culinam galenicam majorem in modum solent locupletare.

DE

DE BALSAMIS AROmaticis.

SEctatores imposturæ, quos nunquam ulla modestia deterret, aut verecundia, insigne quoque commenti sunt artificium, quo unguenta fucosa parando, ea pro balsamis norunt distribuere. Et vendunt illa magnatibus pretio auri, quorum pauci sunt in Germania, qui eorum pixidem collo appensam tanquam gemmam aliquam pretiosam non gerant. Quid verò illud est? nimirum adipis suillæ, ceræ albę, sacchar. albi, olei amydalini, aliarumque ejusmodi mixtionum compositum est, cui tot guttulæ olei cariophyllorum, aut cinnamomi admixtæ sunt, quod sufficere valent, ut ei odorem aromatis impertiantur: quod posteà colore aliquo exornant aromate etiam ipso minutissimo contuso sæpè ad eundem effectum utentes. O mundi extremam nequitiam, & quid pro quo Diabolicum, quid enim id est aliud quàm fallacia pro veritate? discedere nimirum à rerum syncero balsamo, quod est ipsarum oleum, & adipem porcinum, atque unguenta fucata ejus loco obtrudere. Non quod inficias eam aliquam ipsis inesse efficaciam, sed cum vero Balsamo comparata nullius penè valoris illa esse deprehendo. Hæc & cujusmodi alia, si persequi esset animus, comprimis quas circa olea sulphuris, camphoræ, zibetæ, ambræ, mosci, committunt falsitates Pseudochymici finis non esset. Arbitror autem ea quæ hactenus commemoravi ad impostorum scelera, atq; fallacias aliqua saltem ex parte dignoscendas, non parum profutura. Probis autem & honestis nihil hic de suo honore detractum volo, quorum haud dubiè in mundo etiam aliquis existit numerus. Interim exhortor eos qui spagyricæ artis doctrinam, & operationes tanquam rem diabolicam sibilis conscindunt, & maledico dente carpunt, ne incomperta sibi, & nescia temerariæ vocis loquacitate ex more hallucinantium criminentur. Sed potius ut discussa caligine, & oculis mentis apertis veritatem propius studeât intueri, adeoq; eam à falsitate, verumq; rerum usum ab usu ipsarum discernere discant. Siquidem iniquum æstimandum est facinus, audere id quod nescit quis improbare, à rerum momentis non perpensis velle fallaciam insonti veritati præjudicare, quam quisque omni conatu deberet niti, ut intelligeret, intellectamque ut amplecteretur, tanquam Dei donum pretiosissimum mortalibus in terra concessum.

(o)

ANGELI SALÆ, Vicentini, MEDICI SPAGYRICI, De ERRORIBVS GALENISTARVM.

LIBER II.

PHARMACIA GALENICA CUR sic dicta, & quæ sit via ipsius.

PHarmaciæ Galenicæ nomine ea intelligitur, quæ omnis generis præparat medicaméta tùm interna, tum externa juxt.method.à Gal. ejusdemque sectatoribus originem trahentem. Et est illa quæ in præcipuis orbis partibus officinas apertas habet, non minus quàm si terrestres essent paradysi, cum tamen vix aliud sint quam vasa immunditiarum. Eadem à veritate & experientia naturali procul abscedés, non quærit horum medio facere medicinam, verum potius vanitatis titulis, & dignitatibus contenta, fallaci sua nixa theoria ægris mortalibus tentant opitulari. Juxtà quam viam tametsi paucissimos ad salutem reduci comperiat, nihilominus ulterius non est sollicita penetrare, volens potius in sua antiquitate persistere, quàm verum medicinæ scopum, & centrum pervestigare. Ac ei sufficit citare Galenum, Avicennam, Rasem, Mesuë, & innumeros ejusmodi autores Arabes, Græcos atque Latinos, quorum dictis tanquam veritatis columnis innitur, cùm tamen reipsa appareat eorum error, & imperitia. Porrò principales illius operationes aliud non sonant, quàm contundere, cribrare, infundere, decoquere, lavare, & incorporare, bonum, æquè ac pernitiosum qua in praxi vel ab ipsis rusticis coarguitur, qui lumini naturæ insistentes, granum à paleis, à furfuribus farinam, & vinum à vina-

vinaceis sejungunt, puritatem cum impuritate neutiquam confundentes, quēadmodum faciunt hi qui citra meritum rationales volunt nuncupari, quorum methodus, & via alia non est, quàm purum confundere cum impuro.

PHARMACIA SPAGYRICA quænam sit, & quæ sit via ipsius.

PHarmacia spagyrica est illa, quæ vulgò chymica appellatur, & à prædicta differt sicut lux à tenebris, siquidem illius rationes fundatæ sunt in experientia earum rerum quæ revera demonstratur, neque dictis aliorum acquiescit, sed soli experientiæ. Et ignis medio unum elementum ab alio segregat, unam substantiam ab alia, balsamum ab immunditie rerum: ex quibus operationibus vera postea addiscitur theoria, ut quis tunc certo asseverare queat, hanc herbam frigidam esse, illam calidam &c. Hanc herbam præcipuas suas virtutes habere in sale suo, aliam in sua aqua, aliam in suo oleo vel resina. Etenim dum corpus aliquod aperitur, ejus substantiæ segregantur, quarum singulis cùm perse utimur, in cognitionem venimus quâ in parte sit proprietas uniuscujusq; earum. Id quod Galenici nullo modo efficere possunt, qui tamen etsi coquant, reipsa tamen ignorant quid sit in ipso decocto, quid sit in eo, quod effectum producat, num album sit vel nigrum, dulce an salsum. Etsi quando loquantur de acrimonia & salsedine, aut alijs gustibus, verba sunt illa nullius solidæ cognitionis testimonio comprobata, imitantes nimirum aniculas, quæ fabulas suas ex eo confirmant, quod illas ità narrari ab alijs audiverint. Et sic vult mundus decipi, creditque sese ijs hominibus qui se pro rationalibus vendítant, cum tamen ignari sint, & valdè imperiti. Via ergo Pharmaciæ Spagyricæ est separatio puri ab impuro.

QUÆ SINT GALENICORUM præcipuæ calumniæ adversus Pharmaciam Spagyricam.

IN numera sunt convitia, & calumniæ Galenistarum in Pharmaciam Spagyricam, quas hic recensere omnes valde prolixum foret. Proinde septem principales hic duntaxat connotabo, subjungens unicuiq; earum responsionem convenientem.

Prima calumnia hæc est Chymici, homines sunt idiotæ, indocti, & rationalis discursus scientiâ destituti.

Responsum. Chymici veri neutiquam sunt idiotæ circa opera lucis naturæ, attinentia, tàm ipsam medicinam, quàm speculationem operum divinorum, tametsi apud Galenicos velut insipientes æstimentur. Sed hoc veritatem, quæ fucum nunquam sectata est, minimè impedit: quin id semper fuit sapientissimi Dei placitum, ut mysteria, & opera sua mirabilia non tantum spiritualia, verùm etiam temporalia hominibus coram mundo abjectis, & vilibus voluerit revelari, ut ita juxtà verbum suum æter-

num humana sapientia confundatur. Quod verè expressit Syrach inquiens, multi sunt excelsi, & gloriosi supra modum, sed mansuetis revelantur arcana.

Calumnia secunda. Chimia res nova est, & inventum Sophistarum contrà, & præter methodum antiquorum medicinæ principum.

Responsum. Chimia operatio est antiquissima & naturalis, adeò ut illicò à creatione initium suum habuerit: siquidem nulla existit creatura vivens, & cibum comedens, quæ tribus non fungatur muneribus principalib⁹, nempè cibi præparatione, separatione, & expulsione. Hæ autem operationes scopus sunt, & basis chimiæ naturalis. Ex quo judicari potest num hæc sit inventio nova. Verùm hoc dicemus quod nova sit eam non possidentibus, quorum alij invidia, aut ambitione moti, alij densis ignorantiæ tenebris ducti, & erroribus infuscati, præclaram hanc scientiam non verentur improbare, eam appellantes novam, ac si omnipotens, & immensus Deus medicinam in Galeno, & reliquis ejusdem farinæ hominibus terminare constituisset: error quidem admodum intollerabilis. Deus namque infinitus est nec ejus sapientia, quæ circumseptam non habet regionem à nostris potest comprehendi. Sed fingamus ita esse, fingamus inquam chimiam inventum esse novum, ac non ita pridem exortum; haud continuò tamen sequetur propterea esse rejiciendum. Quoniam si ita sentiendum foret, pari sequeretur ratione, & reliquas præclaras artes, postremis seculis hominibus patefactas, nec non & cætera inventa recenter introducta, & excogitata in hominis usum, & beneficium, eò quod nova sint, pro nihilo putanda, & despicatui esse ducenda. Quod quam absonum sit, & absurdum, nemo est qui non provideat. Adde quod non præsens seculum sicut elapsum, nec hodierna dies sicut hesterna. Quemadmodum enim declinat mundus versus finem suum, sic etiam vires hominis declinare non est dubitandum, sic quod præteritis retrò seculis illi fuerat medicina, hodiè nil aliud sit quàm naturæ impedimentum: ut e. g. caules antiquis fuere panacea, at nunc non item. Pariter elleborum Romanis medicamen fuit universale, nu[illegible]s verò quasi venenum est, & quomodocunq; id præparetur, administrari tamen à medico non sine periculo potest. Quod si majoribus nostris ea vis inerat ut ejus medicamenta impuriora digerere possent, talem & nunc inesse nobis re ipsa non comperimus. Quapropter mundi misertus clementissimus pater, homines ultimis hisce temporibus dignatus est suscitare, quos veræ curandi cognitionis muneribus impertivit, ut hâc ratione discussâ caligine, de tenebrarum profundo in lucem veritatis medicina emergeret, atque hujus ope mortales ægri à morbis varijs recrearentur.

Calumnia tertia. Chimici utuntur medicinis corrosivis, nec non mercurio, antimonio, & ejusmodi rebus venenosis, ac proinde non sunt ab hominibus ullatenus assumendæ.

Resp.

Resp. Miror D. rationales tantùm in suis scholis non profecisse, ut corrosivum unum ab alio corrosivo, id quod sub gradu est ab eo quod est extra gradum, rem præparatam à non præparata, nec non dosem, & modum res administrandi distinguere non didicerint. Adde quod non chimica medicamina sola, sed & Galenica ipsa in se corrosivum includunt. Cujus rei veritas apparet non tantùm in mineralibus, verum etiam in saccharo, & melle, è quibus ejusmodi aqua educitur, quæ margaritas dissolvere potest: imò mel solum, si ipso inungas cuprum, hoc ita corrodit ut inde eliciat viride æris. Sed & oleum olivarum, terebinthinæ, multique alij unctuosi liquores, qui sunt veluti naturę balsama, eundem producunt effectum. Et sal commune, quo in cibis quotidiè utimur, (sine quo humana corpora corrumperētur, rectamque coctionem non efficerent, cum sit eorum balsamum, atque etiam reliquarum creaturarum terrestriū, ut experientia testatur ijs omnibus inesse sal, quod cum resolvitur & corrumpitur, creaturæ infirmantur, an mortem, prout in morbis resolutis laborantibus videre est) sal inquam, quod tanti momenti est, ut penè sine eo natura foret imperfecta, corrodit ipsum ferrum, æs, plumbum, stannum, aliaque corpora, hominis corpore solidiora, præcipitat argentum vivum, & nihilominus temperatè administratum, dici potest quodammodo hominem vivificare. Pariter in vino tartarum est adeò corrosivum, quod non solum cuprum, verùm etiam argentum corrodit, homo verò vino moderatè utens, fulcimen vitæ acquirit. Quod si jam doctores rationales chalcantho, h. e. vitriolo corporali uti non verentur in theriaca, ut corporibus internis illud administretur, imò etiam in nonnullis collyrijs, in quo vitriolo est sal fixum, & valdè corrosivum, cur ijdem sese chimicis opponunt, eosque probris lacerant, qui corpore vitrioli relicto, Spiritu, & balsamo illius duntaxat utuntur? At nihilominus Galenici non desinunt simplicioribus persuadere, ajentes, en spiritus vitrioli, oleum vitrioli, oleum sulphuris, spiritus salis &c. sicut ligna exedunt, coreum, chartam, &c. sic etiam interna corporum humanorum corrodunt. O boni viri, si vos vitriolum absque discretione, ac malè preparatum exhibetis, quo jure meum ritè paratum, & correctum, & quod tanquam balsamum æstimandum est audetis contemnere, & improbare? Adde quod ingens discrimen est inter corpus vivum & non vivens, & insensibile, pariter discrimen est inter administrationem spiritus vitrioli puri, & inter administrationem ejusdem temperati: volo enim in omnibus certam dosem observari, discretionemque, & prudentiam adhiberi. Quod si vos pariter exhiberetis vitriolum, & alumen crudum in majori quantitate quàm soletis, obessent illa sanè corporibus magis, quàm spiritus eorum. Quâ in parte tinctores panni lanei, & serici nigri nos sufficienter condocefaciunt, qui quoties discretionem, & mensuram in tingendo non adhibent, pannum adurunt,

& in

& in frusta corrodunt, tametsi vitriolo crudo & non spirituali utantur. Sed quid opus est pluribus. Nonne videmus potentias corrosivi naturæ arcana esse ad alia expugnanda corrosiva? Manifestum h. e. in corrosivis quæ sunt in sale tartari, & oleo sulphuris, quæ simul mixta, ambo suam corrosivitatem deponunt, & mirè corriguntur, ac citra ullum periculum humanis corporibus possunt administrari. Nec solùm emollit sal tartari sulphuris liquorē, verùm quascunq; corrodentes aquas fortes, aquas regis, & similes. Pariter acetum distillatum adeò potens est, ut vim habeat leniendi omne sal corrosivum. Veruntamen urgetis ulterius, ac dicitis chimiam uti rebus venenosis, ceu antimonio, argento vivo &c.

Ad hæc respondeo, propterea non parvam laudem nostram mereri scientiā, quæ venena norit in balsama reducere. Et sanè cum ejusmodi materiæ ut decet, præparantur, medicinæ fiunt longè præstantiores, quàm vestra ellebora, coloquintides, mezerea, scammoneæ, titymali, & opia. Sicut experientia me docuit reverberationis medio, & circulatione cum aceto radicato sic posse corrigere antimonium, ut id non amplius per sedem purget, nec per vomitum, etiamsi quis ea in magna vesceretur dose, & tunc potentissimum est arcanum adversus multas infirmitates. Insuper non tantùm corpora à natura creata in medicinæ usum nosse corrigere datum est mihi, verùm etiam extinguere, & omninò tollere è varijs venenis partem eorum officientem: sicut e. g. sal nitrum more nostro depuratum ita mitigat arsenicum, ut intrò assumptum amplius non lædat. Et hæc sunt magni Dei opera admiranda quæ apparent in naturæ operibus, sapientibus mundi incognita, ijs verò nato revelata qui rudes à vobis reputantur, & idiotæ. Quod si jam dictis acquiescere adhuc nolitis, q̃d potero de vobis referre, qui in principali vestro composito opiato, theriaca nimirum utimini veneno, sine quo compositio illa vera foret imperfecta? Hoc si fateri os vestrū nôlit, vestra tamen conscientia id cogetur asseverare. Ergo si data fuit sapientia vobis ut è vipera possitis medicamen conficere, eandem Deus Opt. Max. omnis boni autor, & mihi dedisse potest, quâ ex antimonio medicamenta præstantia, & salutifera valeam præparare, eademque cum judicio & prudentia ægrotis administrare. Exempla hæc pauca ideò recensere volui, ut præstantia Spargyricæ artis, & una vestra inscitia ex parte dignosceretur. Siquidem gloriamini posse vos corrosiva & venena intra humana corpora existentia depellere, cùm tamen ne extrinsecus quidem tale quid præstare possitis. Quæ ergò in vobis eminentia tanta est, ut vosmetipsos ea in parte laudibus audeatis efferre, cum nec rerum noscatis inimicos, earumque præparationem & methodum ad rectam dosem requisitam? An autem ignoratis macrocosmi anatomiam docere nos anatomiam ipsius microcosmi? & physicæ, ac medicinæ cognitione

tione externa nos informari ad cognitionem internæ? Quæ si vobis sunt incognita, fateamini igitur candide vestram ignorantiam, ne dùm rationalium nomen nobis arrogatis temerè, universo terrarum orbi sapientiam vestram insipientissimam prodatis.

Calumnia quarta. Chimici medicinæ præparationem, & correctionem ignorant.

Resp. Imò ipsi Galenici quid præparatio, & quid correctio sit, minimè percipiunt. Quod in præparatione diagridij, colocynthidis, aliarumque rerum videre est, ubi purum ab impuro non sejungunt: Ac proinde dementi illi possunt non immeritò comparari, qui cum ventris onus in cubili deposuisset, postmodum odore thuris, styracis, & myrrhæ fœdorem voluit corrigere, stercus interim (auribus honor sit) eodem loco relinquens. Atqui necesse est ut purum ab impuro (hoc enim sæpè dicendum est) separetur, quemadmodum id etiam natura requirit, & tunc medicamina nullâ correctione indigebunt, utpotè à quibus venenum quod in se continent, ea ratione removebitur. Et hæc veritas vel à quovis plebejo poterit comprehendi.

Calumnia quinta. Medicamenta Chymicorum præstare quidem aliquid possunt in varijs infirmitatibus, quæ incurabiles æstimantur, attamen qui ab illis sanantur vitam non agunt diuturnam.

Responsum. Ægritudo incurabilis apud me æstimatur illa quæ est mortalis quæque hominem non deserit usque ad mortem: ita ut dici possit, eum, qui incurabili morbo laborat, non habere vitam, verùm potius versari in continuâ morte. Jam ergò quî fieri potest ut ei, qui à tali infirmitate liberatur, abbrevietur vita, cum potius contrà medicinæ potentiâ & virtute, humanitùs loquendo, è mortis faucibus evaserit. Sanè longè major spes vitæ est in eo cujus natura ab hoste suo destructore fuit redempta, quàm quando ab eodem adhuc vexatur, & detinetur. Etenim ubi tunc cibi, & potiones non poterant debilitatam naturam restaurare, neque in bonum chilum converti, nunc quia impedimenta remota sunt, id nullo negotio præstare possunt. Unde apparet liquidò absurdam esse calumniam. Etenim si ita esset, ut inquiunt, sequeretur hominem à morbis per medicamina liberatum & restitutum ruere in deterius debere, & magis ac magis consumi. Quod quàm absurdum sit, nemo non exiguæ humanitatis sensum ferens judicabit.

Calumnia sexta. Medicamenta chymica etsi non usque adeò sunt improbanda, tamen quia magni sunt pretij, non facilè à quovis possunt comparari: cum n. eorum præparatio maximi sit laboris & molestiæ, sæpe & jacturæ, quinetiam sumptus ingentes ad eam cùm requirantur, velut lignorum, carbonum, vitrorum, variorumque instrumentorum, hinc fit ut illa chariori pretio divendantur.

Resp. Tantùm abesse medicamenta

chymica esse magni pretij, ut etiam viliori emãtur quam Galenicorum. Quod ut ex ijs quæ subnectam, perspicuum fiet. Quotiescunq; infirmus aliquis Galenicâ medicinâ uti constituit, inprimis necesse est, ut medici curæ, & discretioni se subjiciat, pharmacopolę autem misericordiæ sese commendet, & hîc primus notatur sumptus. Posteà id quod medicina chymica, brevius, compendiosius, & efficacius in morbi curatione præstare consuevit, contrà Galenica, dum corpus spissis syrupis, & varijs decoctis præparat, & potiones purgantes ægris propinat, longas admodum connectit moras, & tormentis mille patientes affligit. Et quia ejusmodi medicamina immunda sunt, & impura, hinc fit ut plerumque imber geratur in cribrum, & quod pejus est, ubi in una parte fæces tollunt, in altera gignunt putrefactionem, & pravas reliquias post se relinquunt in corporibus humanis, sicut experientia quotidiana miserorum languentium damno id nimium testificatur, quibus syrupi non tantum pecuniam: verùm etiam proh dolor ipsum sanguinem sæpissimè perdiderunt. Et ubi mea medicamenta bona sequi solet corporis constitutio, & redintegratio, Galenistarum contrà stomachi debilitates, flatus, tormina, nausea, aliaque mala quàm plurima subsequuntur. Interim hoc notum esto, si officinæ omnis generis remediorum Chymicorum publicè aperirentur, quæ exitum haberent continuum, hoc certè polliceor quod tunc præberi posset dosis auri diaphoretici, pretio dosis putridi alicujus syrupi de ligno guaiaco, & emi dosis magisterij corallorum & margaritarum, pretio quo emitur dosis specierum a. confectionis aromaticæ. Id quod à veritatis amantibus facilè supputari potest.

Calumnia septima. At quomodocunque sit, inquiunt Galenici, Chymici tamen non omnes infirmitates curare possunt.

Responsum. Væ mundo, si homini medico data esset virtus, & potestas ut cunctas possent mortalium ejicere infirmitates. Notum est enim sapientissimum Deum per ipsas solere multos peccatores vocare, & deducere ad pœnitentiam: qui cùm experiuntur sibi non prodesse medicinam corporalem postquam ejus medio fuêre usi, coguntur tandem recurrere ad cœlestem medicum, quod ab eis non fieret, si pecuniâ possent sanitatem redimere. Quin imò hoc dicam, cum statutum sit omnibus hominibus ut semel moriantur, inciderent plerique in desperationem, si ipsis adhuc sanis vita cum morte esset commutanda, ubi aliàs per infirmitatum occasionem velut à Deo ipso præparantur ad dispositionem benè moriendi. Insuper si id foret, ea esset medici superbia, & avaritia, ut væ miseris & pauperibus, si argento & auro sanitas ijs comparanda esset: avaritia enim extremâ hâc mundi senectâ, ad summum redacta est, & iniquitas Caini nondum est extincta. Ego verò agnosco medicinæ duntaxat præparatio-

parationem scientiam esse & opus medici, sanationem autem, ac benedictionem proprium esse misericordiæ, & sapientiæ divinæ, quæ in omnibus pro suo arbitrio, & beneplacito operatur. Nec eam laudem tribuo Chymicis, quod mortuos valeant resuscitare, absit, hoc enim cum opus sit merè supernaturale, scientiam tantæ rei nostram ducimus infirmitatem transire, verùm Spagyricæ artis, quę nunquam satis laudari poterit, excellentiam commendo, atque deprædico quam si cum Galenica comparare volemus, illum veluti spiritum quendam esse, hunc ceu putridum cadaver inveniemus.

DVELLVM INTER PHARmaciam Galenicam & Spagyricam de præparatione & compositione medicinali.

PHarm. Gal. Quandoquidem perspexi audaciam eorum orbis seductorum qui Chymici appellantur, dignitatem meam labefactare; operæ pretium me facturam arbitrabor, si varias præparationes, & compositiones medicinales aggrediar declarare, easque breviter comprehensas sub aspectu ponere, ut hâc occasione impulsa, & incitata pharmacia spagyrica cogatur præbere propositis meis responsa, ex responsis autem, illius imperitia deprehendatur. Etenim cum sit illa in studio philosophico minus exercitata, & discursus rationalis spoliata ornamentis, eamque rerum fugiant causæ, fugiant rationes, inducam ipsam haud dubiè in tales labyrinthos, è quibus non facilè poterit emergere, quinetiam vulnerabo illam varijs lanceis, adeò ut confusa & superata succumbat. Primo autem adducere ea media incipiam, quibus majorem partem medicamentorum præparare, componere, & conservare consuevi. Sed ecce opportunè pharmaciam spagyricam conspicio advenientem. Phar. Spag. Loquentē te audiebam è longinquo, & quidem triumphum ante victoriam decantantem. Verùm ut superfluitatē sermonum qui mutuò inter nos possent exoriri, evitemus, rogo te ut propositum aggrediaris, promptam enim me, & paratam ad respondendum cuicumq; tuo quæsito es responsura.

DE AQVA COMMVNI.

PHarm. Gal. Initium igitur faciam ab aqua communi, quæ à te tantoperè solet contemni: ac dico tibi eam inter præcipuas claves medicinæ esse connumerandam, idque propter duos effectus principales. Primus est, quia tanquam corpus liquidum, & apertum, medio decoctionis vel infusionis rerū, vim habet in se rapiendi & attrahendi virtutes illarum. Secundus, quia loco vehiculi inseruit medicinæ, ut earum inferat efficaciam in singulas partes internas corporum.

Pharm. Spar. Omninò assentior tibi

aquam esse elementum id mundo per quàm necessarium, verùm quòd sit clavis medicinæ, quodque duabus à te nominatis potentijs imbuta sit, à me non conceditur. Et ratio est, quia basis infirmitatum elementarium in microcosmo est ipsa corruptio: porrò inter omnia elementa aqua est illa quæ maximè est corruptioni obnoxia, quæ etiam absque igne, & ære penitus periret. Et cum sit talis non potest perfectè attrahere puritatem rerum. Et hoc vel inde liquet, quia si decoctionem aut infusionem consistere aliquandiu finas, statim vides illas putrescere, atque corrumpi, & ita quidem ut mucor sæpè, & vermes in eis prædominentur. Unde est consectarium, quod res quæ in seipsa est tanquam mortua, minimè possit esse vehiculum quo alijs rebus vita & assistentia præbeatur: imò ob rationes prædictas est eis majori impedimento. Aliter autem me docuit experientia attrahere virtutes rerum nempe liquoribus naturæ balsamicæ, & puris in suo esse, qui non tantùm perfectam attractionem efficiunt omnium substantiarum, & corporum, verùm etiam illis sunt adjumento. Et quoniam ejusmodi liquores admodum sunt essentiales ac penetrantes, ad regeneranda, ac fortificanda, corpora appropriati; hinc fit ut inferant pariter, spiritum medicinæ in omnes partes internas, & indagent centrum morbi, quem cum invenêre, naturæ humanæ tanquam ejus amici assistunt, & opitulantur, ut unà illius destructorem expellant. Quàm operationem aqua præstare neutiquam potest, imò cùm ea sit viribus hominis inimica, generat undique flatus & tormina, debilitat stomachum, & extinguit calorem naturalem, sicuti in infelici operatione tuorum syruporum, julapiorum & aquarum videre est, quas administras in morbis calidis absque discretione, non animadvertens calorem ipsam vitam esse, & frigus, mortem, calorem verò plerunque ob caussam frigidam alterari. Quamobrem ô ignara disce accidens inprimis tollere quod calorem alterat, & ventum stude removere, qui ignem immoderatè exagitat, ipsum verò ignem noli extinguere, ut soles. Quod si hæc te lateant arcana, meum accede lyceum, & ego docebo te.

DE AQVIS DESTILLATIS.

PHarmac. Galen. Quoniam rejicere ausa es mihi aquam communem, miror an etiam aquas meas destillatas sis aspernatura, quarum mea officina plena est; & hæ è varijs herbarum generibus sunt destillatæ, essentiales, & magnæ efficaciæ, ac omnimodam virtutem in se continent earum rerum unde eductæ sunt.

Pharm. Spag. Destillatio in manu tua perinde est atque arsenicum in manibus alicujus infantis, judicio & discretione carentis, qui illud à saccharo non distinguens ori admovet, & se-

& seipsum occidit. Hóc in eum finem dico, quia eam hic patefacis stultitiam, ut velis aquas tuas essentiæ, & integræ virtutis rerum vices obtinere, cùm tamen nil sint aliud quam separatũ à corporibus, quod minimam in se potẽtiam includit: & excipe quod aliquem retinet odorem, & gustum illius herbæ ex qua eductum est, provenientem à minima parte sulphuris, seu olei ipsorum quod in destillatione ascendit, (hoc enim nî esset, aqua foret insipida, nec discreparet à communi) nec non correctionem exiguam ab igne acquisitam, in reliquis nihil est aliud quàm aqua, sicut cæteræ quæ corruptioni, & putrefactioni sunt obnoxiæ, imò ob suam cruditatem etiam congelationi. Quod testatur diligentia illa quâ vitra tua recondis, & præservas à violentia frigoris tempore hyemali.

Ita ut aqua semper sit aqua; frigida & humida, tametsi discrimen sit inter aquam mentæ, & aquam lactucæ, & dici possit aquam mentæ frigidam esse & humidam, cum pars ejus calefactiva & cõfortativa in oleo suo remaneat, & pars balsamica in suo sale, quod in tua destillatione non ascendit. Unde dignosci potest quid sit destillatio, nempe non aliud quam separatio unius elementi ab alio, uniusq; substantiæ ab alia. Sed qui ex aquis aliquod beneficium consequi volet, juxta virtutem herbarum, hoc modo procedere debet. Primò destilla herbam viridem quantum potes, postea reitera aquam illam super herbam remanentem, ac redistilla, & sic major pars ejus oleositatis cum ipsa ascendet: deinde residuum in cineres adure, & super eos infunde aquam quam destillaveris in vase vitreo, eamq; insolabis autem in loco alio calido pones ut rectificetur, & tunc attrahet in se proprium sal: post hæc separa illam per inclinationem aut per chartam in alio vase, claram quantum fieri potest, & aquam habebis cum suo spiritu, & balsamo, quæ quidem ad aquas tuas comparata essentia dici potest, siquidem hæc non facilè corrumpitur, neque est cruditati subjecta ob rationes in processu, contentas, & longè majoris est efficaciæ, quàm aquæ illæ tuæ secundùm artem præparatæ, utpotè ℞. herbarum manip. 10. aquæ communis quãtitatem, destilla per vesicam cupream, nec aliud tibi curæ est, quam ut ejus magnam copiam elicias, teque posteà non pudet ejusmodi aquas appellare essentiales, quæ tametsi forent syncerè destillatæ, non essent tamen nisi debilior rerũ pars, quin etiam ut te stolidam prodas, & præter naturalem dilatas, & diffundis exiguã illam vim, & essentialitatem quæ ipsis inesse potest aquæ communis additione.

DE SACCHARO ET melle.

PHar. Gal. Velim nunc ex te scire, num etiam virtutes, & proprietates universales rejicere velis, quæ in melle & saccharo inveniuntur, materialib. à natura tam utiliter præparatis, & qualitatibus adeò temperatis præditis, ut pro cõdimento & conservatione inservire possint omnium specierum, herbarum, fru-

ctuum, florum & radicum ad medicinam pertinentium, quin etiam vera sunt illius basis ut videre potes, cum nulla penè fiat præparatio, aut compositum absque mellis & facchari intermedio, cujusmodi mea sunt electuaria, condita, conservæ, syrupi, julepi, Looch, & similia medicamenta, quæ eorum medio à corruptione vindicantur, nec non suavissima redduntur in gustu.

Phar. Spag. Amica mea jamdiu est quod tuam methodum damno meo perspectam habeo, cum & ipsa aliquot annos in praxi tua exercenda consumpserim. Ac verùm quidem est, quod absque melle & facchato tua culina debilis & infirma foret, verùm quod inde sequatur methodum hanc tuam meliorem esse, hoc à me ob sequentes rationes pernegatur. Et enim dubium non est, quod, cum Deus & natura frustrà nihil faciant, per consequens in melle & facchato suæ non sint reconditæ virtutes, ac proprietates in medicinæ usum, siquidem ab illis extrahi potest essentia subtilis, & odorifera, quæ ex se valet variis morbis resistere, sed non consequitur inde ipsa esse posse medicinam universalem, eaque nominatas operationes efficere cum talis essentia sit suo cadaveri, & immunditiei colligata, proinde ibi requiritur hyssopus, id est, mundificatio, non sicut tu arbitraris melle nimirum sumpto, & aqua communi, & ovorum albumine, spumentur, & clarificentur secundum artem &c. sed separatione opus est subtilis à spisso, balsami à stercore, & substantiæ à cadavere: non tamen quod te perpetuò subjicere velim ejusmodi purificationi, & mellis ac facchari more tuo clarificati improbare ad aliquas operationes usū, sed ut tibi auri & plumbi differentiam commonstrem. Itaque dilecta soror admodum falleris cum hoc tuo misce, nam non animadvertis creatorem facchari, & mellis, rutam pariter, salem & berberos creavisse, variavit ille rerum formas & gustus, & sic earundem proprietates, ut unum quodq; suo tempore suam exereret potentiam, neque enim sua dona Deus in rerum natura imperfecta dedit, quanquam mundus ob peccatum sit corruptus, & homo in cœcitate permanserit, ita ut dementiæ sit summæ, velle id dulcificare, quod in sua debet amaritudine operari. Atque hinc fit quod rustici & mulierculæ empyricæ, quia rebus in earum simplicitate utuntur curas faciunt magis laudabiles quàm tu quæ canonica nuncuparis, adde quod rerum virtutes etiam debilitas, aquâ, melle & facchato, ita ut in sua medicina pars & puritas quæ morbo resistere deberet, boni grani instar suffocetur sub palearum quantitate, quemadmodum passim ex tuis dispensionariis potest judicari, ubi syrupi tui sunt mel aut saccharum cum aqua ana. O ignorantiam! num hoc est naturam coadjuvare, an eam potius destruere? Aut quid plura dicam ego? Si hæc tua medicamenta necesse est balsamari, cur ea igitur non nominas merdicamenta? aut quî poterit res corrupta aliam ejicere? Hæc utique est vetularum quarundam cantilena, quæ inquiunt,

quiunt, man muß böß mit böß vertreiben/ sed falluntur maximè. Quod si conservare velis aut balsamare succos tuos, infusiones & decocta &c. id facere debes veris balsamis spiritualibus, & mundis quæ non tantum ut balsama inserviunt, sed etiam ut vehicula, ut spiritum medicinalem in centrum morbi apportent, coadjuvantia virtutem præparativam, separativam & expulsivam stomachi microcosmici. Quod autem per mel & saccharum pharmaca reddantur magis grata & suaviora, ad hoc respondeo, quod non omnia, est enim e. g. discrimē inter syrupum de succo citoniorum, & inter syrupum de absinthio, aliasq; potiones amaras, adversus quas saccharum nō potest prævalere. Præterea necesse est scire cum talis dulcedo sit necessaria nec ne, nonnullis enim convenire potest, plerisq; verò displicet, ut quib. nauseam, tormina, & deliquia causetur, id quod dulces tui, & spissi syrupi efficiunt, qui ipsi Marti tremorem incuterent, si foret infirmus. Proinde qui saccharo uti velit & melle, operæ pretium est ut distinguere sciat, quibus maximè conveniant, & quibus non, adeoque quibus cum gustibus magis possit concordare, conjungendo illa cum substantiis puris, & non cum cadaveribus, siquidem cum balsamis, mel & saccharum balsama sunt, cum corruptibilibus autem corruptibilia. Porrò vera ratio, quâ medicinæ reddi possint suaviores, ea est, quam spagyrica docet, cujus adminiculo ad verum efficaciæ gradum reducuntur, quorum unica drachma plus valet, quam integrum poculum tuarum potionum, nec dubium est, quin quilibet patiens libentius esset assumpturus ad coclearis mensuram, liquorem amarum transparentem, quam dulcem aliquem syrupum. Si nunc subjūgas, mel & saccharum lenire corpus, præparare humores, &c. ad hoc respondeo, idem quoque præstare pruna, cerasa dulcia, aliosq; fructus in jure vitulino decoctos, ac in cibum paratos, qui majorem habent cum corporibus humanis syrupatiam. Deinde non semper est necesse lenire, aut præparare, ac putrefactionem addere, ubi nulla est, sed est duntaxat removenda materia putrida jam præparata, & si ob ariditatem aut aliud accidens corpus obstructum sit, illic sola aperitione opus est, non putrefactione, & evacuatione per secessum, quēadmodum tu in variis casibus procedere soles, ubi potius necesse esset humorem addere, quam expellere. Multa alia quæ dicenda essent prætermitto ea in aliam occasionem servans. Interim exhortor te, ut veritatem tandem amplectavelis, nec amplius conscientiam tuam à verme ambitionis aduri patiaris.

DE CONSERVATIONE succorum.

Quoniā arbitraris haud posse quicquam conservari, quod ad medicinā spectet cum melle, & saccharo; monstrabo jam tibi modum, quo uti consuevi ad conservandos omnis generis succos herbarum, ne corrumpantur: modus verò hic est. Processus.

℞. Her-

℞. Herbam, quam voles aut flores contunde, & inde succum exprime, hunc impone cacabo, & aliquot ebullitionibus ferveat, ac probè despumato, deinde coletur, & sinatur frigefieri: eodem implebis vasa vitrea ad collum usque cui superaddas oleum olivarũ, idq; ad crassitudinem duorum digitorum supernatet: & hoc conservat succum ne corrumpatur. Quid dices ad hæc?

Phar. Spag. Conservatio ista tua valdè mirabilis est, attamen hoc miror, quòd quantamcunque in ea diligentiam adhibeas, vix tamen illud consequaris, ut succi tui per annum conserventur. Cui veritati ipsamet poteris testimonium perhibere, si modò fateri velis, quod cum oleum è vasis cautè vis removere, existimasque te infusionem tuam, aut succum adhuc integrum & purum reperturam contrà eum sæpè fœtidum, & urinæ putridæ instar (ut salvo honore dicam) redolentem invenis. Quem nihilominus, quoniam tibi pecunia cõstitit, non vis abjicere, verùm illi potius adjungis mel & saccharum & syrupos secundum artem componis. Nimirum preclara hæc est conservatio tua. Sed naturalis & vera methodus qua ego utor longè est à tua differens, quâ nimirum succos ita condio, ut non solum per integrum conserventur annum, verùm etiam annorum decades in sua virtute & efficacia: & hi verius naturæ magisteria, quam quidvis aliud dici merentur, & hunc modum non in tui gratiam sed veritatem amantium declarabo. Processus.

MODUS SUCCOS HERBARUM rectificandi, & conservandi more Spagyrico.

Accipe succum melissæ, aut ejus herbæ, quam voles, is aliquandiu bulliat, & probè despumetur, ac quartam partem humiditatis superfluæ leniter sinito exhalare, illum deinde percolabis, & vasi vitreo affundes, addens unicuiq; libræ uncias duas cum dimidia Spiritus vini sine phlegmate, vas interim ritè obturetur, & ponatur ad solem, aut alio in loco calido per aliquot dies, & succus reddetur purissimus: porrò in fundo vitri relinquet excrementũ, quod circa illud adhærebit: tunc colabis ipsum per inclinationem in alio vase, quantum fieri poterit clarum. Hic autem ut dixi asservatur in annos citra periculum corruptionis. Atque hic verus est succos conservandi modus, quo quidem haud scio an melior posset reperiri, quandoquidem spiritus vini spiritus est vegetabilis, naturæ omnium vegetabilium appropriatus, qui minimè alterat qualitates ipsorum, sed potius eorum vim & potentiam adauget, & ob incorruptibilem suam naturam illos à putrefactione tuetur.

DE DECOCTIS IN GENERE.

PHar. Gal. Quoniam medicina manca foret, & quodammodo imperfecta absque usu decoctionum, tàm purgantium quàm aliter operantium, utpote qua-

quarum medio ſyrupi componuntur & apozemata; idcirca rationem quâ ſolent præparari ſilentio non prætcribo. Eſt autem hæc. Proceſſus.

Recipe herbas, radices, flores, & fructus, prout erunt illa quæ præparare cõſtituiſti, hæc ſuo ordine ſecundum artem decoque in cacabo aquâ repleto, uſque ad conſumptionem partis dimidiæ, deinde filtro tranſmitte decoctum.

Phar. Spagy. Decoctiones tuæ qualeſcunq; illæ ſint à me nihili penduntur, & nullius eſſe valoris reputantur, tùm ob cauſas in capite de aqua communi commemoratas, tùm etiam quia in tuis coctionibus duo inſignia menda, & errores committuntur: quorum primus eſt, quod ſubtiliorem partem Mercurialem rerum quas coquis patiaris avolare, unde in decocto non remanet, niſi terreſtris quædam ſubſtantia. Alter eſt quod cum inter varia decocti ingredictia plerumque aliqua reperiantur quæ ſunt ſalſedine aut acore aliquo imbuta, hinc fit ut ab his corrodi poſſit, & attrahi cacabi prava qualitas, quemadmodũ multis contigiſſe ſæpius compertum eſt, quos ea ratione medicinam facere exiſtimantes rem virulentam præparaſſe fuit deprehenſum. Porrò etſi decocta apud me non veniant in conſuetudinẽ, modum nihilominus hic præſcribam, quem tenerem ipſa ſi iis luberet uti.

Sume herbas, radices, flores & fructus, ut voles, hæc in vitreum alembicum immitte, & illis affunde tantum aquæ communis deſtillatæ, quantum potionis habere deſideras, deinde alembicum probè contectum in balneo maris per ſpatium duarum aut trium horarum collocabis, quod inde deſtillabit excipies; poſteà colabis decoctum, & illi id quod anteà diſtillârat, adjunges. Et hæc vera eſt ratio quâ poſſumus herbarum virtutes conſequi, etiam ne illarum diffundatur efficacia. Quod autem ad illud attinet, ut quævis herbæ ſuo ordine in decocto collocentur; ſive fructus, flores aut radices; id juxta differentiam qualitatis mollis, aut habito reſpectu guſtus quo præditæ ſunt, erit obſervandum.

DECOCTUM DE LIGNO Guajaco.

PHarm. Gal. In ijs quæ hactenus deprompſi, conatu prorſus irrito atque inani videor laboraſſe: attamen utcunque de illis ſenſeris, non ambigam tamen impræſentiarum, quin ſaltẽ ſis laudatura decoctum meum de ligno guajaco, quod eſt medicina Univerſalis apta ad exiccandas ſuperfluas humiditates corporum humanorũ; In ſpecie verò ita potẽs eſt adverſus gallicam luem remedium, ut pene ſimile non reperiatur ei. Cujus parandi rationem ſiquidem noſſe cupias, ſciendum eſt tibi illam eſſe variã: alij namq; in ejus coctione addunt vinũ, alii non addunt, quidam ſumunt guajacum cum ſarſaparilla, alij addunt illius cortices, nonnulli aromata varia. Proinde ſimplicem illius percoquendi modum hic duntaxat recenſebo. Proceſſus.

℞. Lignum guajacũ minutim inciſum,

E nec

nec non cætera ad id requisita ingrediẽtia, affunde iis omnib. quãtitatem aquæ & in vase lapideo, aut terreo vitrato ritè operculato ad lentum ignem fac ut bulliant usq; ad certam consistentiam & spissitudinem ac posteà percolabis. Decoctum hoc appellatur syrupus, qui exhibetur in sua dose, tẽpore matutino, stomacho jejuno. Remanenti injicies novã aquam, quam etiã coques, & hæc est decoctio ordinaria, vini loco, patientibus assumenda: qui non hoc solùm debẽt abstinere, sed etiam cibis humidis & sale, utentes unâ diæta angustiori, dies circiter triginta, aut quadraginta.

Pharm. Spag. Non sine ratione decoctum tuum de ligno guajaco universale quid nuncupandum esse concedo, quãdo ei vis & proprietas insita est universalis putrefaciendi corpora humana, producendi repletionem superfluæ humiditatis invenis, corrumpendi ipsum sanguinem, necnon alterandi & debilitandi universum corpus. Quod non tãtum ex se facit, verum etiam ob additionem caninæ methodi, atque irrationalis observationis supradictæ præternaturalis diætæ.

Quare ejusmodi potionem porcis potius, quàm hominibus propinandum esse judico. Dicam autem quæ mea sit methodus circa ligni guajaci præparationem (quamvis alia sint mihi sudorifera excellentiora) ut saltem indemundus errores tuos & inscitiam valeat coarguere. Processus.

Accipe ligni sancti minutim incisi libras tres, Sarsa parillæ contusæ libram unam; zinziberis albi uncias duas, galangæ unciam dimidiam. His omnibus Aquam vitæ optimam affunde, eamque in loco calido apposite conclusò repone, aut tres aut quatuor dies, hinc exprime totam substantiam & aquam vitæ destilla, donec extractum redactum sit ad consistentiam mellis, postea residuum in cineres adure cujus sal extrahes aquâ communi more Chymico destillata, tandem hoc adjunges dicto extracto, & sic absolutum habebis magisterium.

Volens jam illud administrare, natura sum edoctus, ut longè aliam à tua methodum observem. Soleo enim vinum concedere patienti, & cibum quantum flagitat necessitas, ut hâc ratione natura in suo vigore persistat. Salis quoque usum permitto quanto opus est, cum illud sit balsamum corporum nostrorum, & sine quo effici recta digestio non posset.

Quod si tuæ diætæ præceptis insisterem, nonne sic robur ipsi naturæ detraherem? qua deficiente vires pariter deficiunt medicamenti. Experientia autem compertum habeo per rerum necessariarum interdictionem, quibus nimirum homo est assuetus, fieri alterationem naturæ, ex quâ mala plurima posteà consequuntur. Itaque ea sola prohibenda sunt, quæ morbum nutrire aut augere possunt, minimè vero quæ naturæ esse adjumento, eidemque robur afferre debent. Methodus porrò administrandi extractum hoc meum guajaci, hæc solet esse, initio exhibeo purga-

purgativum appropriatum adversus ipsum morbum, quo stomachi putredines arceantur, dein præbeo dictum guajacum ad dosem unius drachmæ pro vice cum vino albo generoso ac nonnihil tepido. Ad hoc æger decumbens lecto, sudat horam unam aut alteram, prout fert ejus constitutio, postmodum tradit se quieti, ac demum surgit.

Tum jubeo eum refici cibis maximè nutrientibus, velut ovis recentibus, aut alijs escis quæ vim habeant substantivam, ciathum quoque vini vel ultrà prout placuerit non denego. Si tempus sit æstivum, consulo ut prodeat, & in majori exercitio, major est operatio medicinæ.

Ubi sitiverit, jusculi è carne vitulina aut vini albi tenuis usum præscribo, sæpè etiam exhibeo duas aut tres guttulas spiritus vitrioli cum vino ad mensuram cochlearis, aut cum aqua ægro conveniente. Hic spiritus eâ est vi præditus ut sitim sedet, mundificet stomachum & urinam moveat.

Talis curatio continuari solet per quindecim aut viginti dierum spatium, plus vel minus juxta necessitatem, purgatione singulis septem diebus si res postulaverit non intermissa, & symptomatibus observatis, quæ ad medici cognitionem spectant. Et hoc dictum sufficiat quoad usum ligni guajaci.

(o)

DE INFUSIONIBUS.

PHarm. Galen. Ecquid tibi videtur de inventione & usu infusionum, prout in specie, rosarum simplicium & solutivarum, quæ sunt syruporum rosatorum & mellis rosati bases? Illæ sanè à priscis seculis ad hæc usque tempora tãquam liquores utilissimi, imò medicinæ per quam necessarij semper in magno pretio fuerunt habitæ. Et ut earum valorem melius cognoscas, hanc tibi pro forma præparationem describam.

INFUSIO ROSARUM simplex.

REcipe foliorum florum rosarum libras sex: horis octo macerentur libris quindecim aquæ calefactæ in vase terreo vitrato, strictioris, operculato, posteà colentur. Eidem aquæ calefactæ rosarum recentium tantundem immittitur, & tamdiu maceratur & colatur, id si velis servare oleo affuso, & eodem vase benè operculato dies quadraginta in sola, vocatur id saccharum rosarum. Eodem modo proceditur in infusionibus violarum & florum persici, aliorumque florum: & si velis eas habere solutivas, repetatur infusio super novos flores usq; ad sextam vicem septimam, octavam, & nonam, deindè servetur in usum.

Pharm. Spir. Effectus ad quem fuere infusiones introductæ, non est omnino inanis, quantum nimirum at-

 tinet

tinet ad operationem earum: & majori in pretio apud me sunt, quàm ipsa decocta, siquidem illarum virtus unita retinetur. Verumtamen est discrimen inter unam infusionem & aliam. Sunt enim aliquæ infusiones quæ utiles esse possunt, aliæ verò inutiles, ac prout sunt materiæ quas vis infundere, ita & iis appropriatus requiritur liquor, quo illarum attrahatur virtus, & conservetur, & vehiculi atque auxilii loco sit, ac non destructivi munere fungatur. Propterea usus ille tuus qui est infundendi singulas res in aquam communem (cujus pravas qualitates superius sufficienter exposui) à naturâ & à me neutiquam potest probari, & in specie rosas, & violas extrahendi, quæ corpora sunt cruda & putrefactioni maximè obnoxia, unde corruptibile additũ corruptibili putrefactionis gignit multiplicationẽ. Quare non sine causa miseri languentes cõqueruntur, eo quod tuarum infusionum operationes proprij sæpè sanguinis pœnâ persolvere cogantur. Quod attinet ad tuas infusiones florum, eas tibi libenter donatas volo; erudivit namque me experientia earum loco vinis purgantibus uti, vel extractis delicatis, quæ corpus naturaliter evacuant sine læsione & detrimento, quod syrupi tui rosati, aut violati prǽstare non possunt, qui sanguinem corrumpunt, ventosque & alia mala causantur. Et si fortè dicas remedia à me jam commemorata neutiquam ejus esse efficaciæ, cujus sunt rosæ aut violæ, respondeo quod longè majoris, quoniam ob suam vim aperiendi & consolidandi causantur exsalationem vaporum calidorum, calorem naturalem reconciliant, & stomachum in statu suo conservant. Quod jam tales syrupi valeant ad extinguendam sitim, tuam ignorantiam manifestas, tùm quia humorem multùm tollunt à corpore, tùm quia illud magis relinquunt constipatum, quàm anteà fuerit, neque enim ubi de sedanda siti quæstio est, illic est purgationi vacandum. Ideò utor ipse in ejusmodi casibus spiritu vitrioli transparenti, chrystallo solubili, alabastro fluente, quorum minima dosi; quemvis superfluum calorem extinguit, & in febribus ardentibus, cephalalgia, angina, aliisque accidentibus vera sunt naturæ arcana, nec non id efficiunt, quod cunctæ Europæ rosæ aut violæ perficere non possent, suntque medicamenta incorruptibilia; quæ si pariter nosse cupias, veni & una cum Vulcano operare.

DE IVLEPIS.

PHarm. Gal. Julepi nostri adeò suaves sunt & transparentes, in variis ægritudinibus utiles, ut vix credam, te tale quid facilè nosse præparare. Et modus eos conficiendi hic est.

℞. Aquæ rosarum libras quatuor, sacchari clarificati libras duas: fiat cum diligentia secundum artem. Virtus ejus. Febrium thoracis, ventriculi incendium caloremque flammeum extinguit, sitim inexemplatam sedat.

P.S.

P. S. Julepos tuos magni facio in usum nimirum infantium dum ejulant, sed postmodum væ ventris ob vermes. Item ad usum ebriorum, qui ob nimiam crapulam siti & calore vexantur, quibus tuum exhibes julepum cum aquis cichorei, boraginis, buglossi &c. Sed posteà væ illis, quoniam posterior ruina ob julepum attracta pejor est prima per vinum accersita, etenim ille repercutit calorem naturalem, eumq; opprimit, obstruit hepar, efficit debilitatē stomachi, & alia mala producit. Quare illius usum nō admitto, nisi eidem addatur aliquod incisivum, mundificativum, atq; aperitivum, pro ut ego facere consuevi si quando julepis uti lubet, & hic est modus.

Resp. Julepi de aqua cichorei, vel hepaticæ, aut alterius herbæ appropriatæ, constitutioni corporis ejus, cui est exhibenda, uncias 6. spiritus vitrioli rectificati scrupulum: de hoc bis aut ter in die singulis vicibus pleno cochleari præbeo in febribus ardentibus & alijs alterationibus calidis, nam aperit, exsalationem caloris promovet, stomachum reconciliat & provocat urinam. Sed magis adhuc laudo, ut aqua pura cum spiritu præbeatur, absque saccharo, dummodo corpus non sit flatibus repletum: tunc enim spiritum cum vino albo exhibendum censeo, prout medicus viderit esse necessarium.

DE SYRUPIS.

P.G. Accedo nunc ad syruporū efficacem compositionē, qui sunt corona officinæ meæ, eamq; suâ præsentia & utilitate mirificè adornant. Atque hi sunt varij generis, etenim nonnulli è succis componuntur, nonnulli è decoctis ab herbis, floribus, fructibus & radicibus, alij vero proprietatem habent purgandi, alij constringendi, refrigerandi, calefaciendi, juxta nimirum eorum compositiones diversas. Servantur autem in magna copia à me in vasis terreis vitratis, stanneis & vitreis. Adde quod si quis ingrediatur officinam meā, conspiciatque insignem illum quem teneo ordinem syruparium, magno stupore, & admiratione affici cogetur. Sed & à magnatibus & principibus fuêre syrupi magni perpetuò æstimati, adeoq; hac nostrâ ætate magno adhuc in pretio habentur. Quin imò ipsi reges conati sunt insignis alicujus syrupicæ compositionis esse inventores, prout exemplo nobis esse potest. Sapor Medorum & Persarum Rex, cujus syrupum hîc tanquam exemplar, & formam quandam universalem describere decrevi. Syrupus autem iste nomen suum acquisivit ac retinuit à dicto rege, qui anno à Christo nato ducentesimo sexagesimo subegisse dicitur Valerianum Romanorum Imperatorem. Ex quo colligi potest syrupum hunc jam diu obtinuisse.

P. S. At quando tandem finem impositura es? E quidem videris mihi idem

præstare velle quod prægnans ille mons, qui mundum invitârat ut se parturientem spectatum veniret, cum autem accessisset res in ridiculi muris partum fuit conversa.

Ita planè & tibi nunc arbitror contingere velle, etenim sic auspicaris sermonem ac si de lapide aliquo physico tractatura esses, cum tamen conclusio fortasse de pomorum futura sit.

P. G. Adeonè impatiens es, ut ne quidem processum me patiaris absolvere? sed nunc propositum aggrediar. Proc.

SYRVPVS SAPORIS DE pomis.

℞. Succorum pomorum fragrantium libras 3.
Buglossi & boraginis depuratorum utriusque libras 2.
Foliculorum sennæ mundif. unc. quatuor.
Seminis anisi unciam dimidiam.
Croci drachmas duas.
Sacchari albi libras tres.

Foliculi sennæ parum contriti cum aniso horis 24. macerentur in succis deinde semel aut bis fervefiant, & colentur, expressum, clarificatum, & colatum cum saccharo coquatur in syrupũ. Crocus autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur. Virtus. purgat melancholiam, expellit flatus, materias crassas incidit, & omnes corporis debilitates universaliter restaurat.

P. Sp. Quoniam video syrupos tanti à te fieri, & eos instar columnæ medicinalis in officinis haberi: mearum quoque partium erit paulo prolixius respõdere tibi, ordine prout sequitur.

Dico autem omnes tuos syrupos in genere, quomodocunq; à te præparentur, varijsque etiam modis adornentur, nil esse aliud quàm ignarissimorum inventa, atque inutilissima composita, usui potius coquinarum, quàm corporum humanorum destinãda. Nam si velimus sequi cursum quē nos docet speculatio philosophiæ naturalis & operationis chymicæ, distinguere debebimus naturam & potentiam rerum medicinalium in tres præcipuos gradus, ut omnis earum substantia, ut par est, separetur. Sed tu hic aliter procedis, & quidem prę ternaturaliter. Siquidem non discernis quâ in parte consistat rerum virtus, juxta earum species, nam nisi hoc esset, studeres procul dubio medicinam vegetabilium in aliam formam, & eam quidem efficaciorem, corporibusq; humanis magis appropriatam & convenientem reducere, quam quæ est syruporum, ordinem sequendo supradictũ, & perpendendo, quod inter tres gradus & naturas in genere omnium creatorum medicinalium terrestrium, quæ distinguuntur in vegetabilia, animalia & mineralia, infimum & maximè imbecillum gradum in sua efficacitate teneant vegetabilia, secundum verò & his potentiorem ipsa animalia, tertium, eumq; supremum, mineralia, sub quibus metalla, marcasitæ, lapides, sales &c. comprehenduntur.

His

His consideratis judicium tunc, & discretio adhibenda sunt, ut abunoquoque creato sua pars pura ad medicinam spectans sciatur separari; quâ in re studendum est non debilitationi ipsius, verùm potius cum diligentia illius exaltationi, & reductioni ad concedentem & ordinatum gradum. Ad hoc autem opus peragendum scias aliũ requiri modum in vegetabilibus quorum est virtus debilis & volatilis, alium in animalibus, idemque de mineralibus intelligatur, ut sic cum sapientia & methodo naturali procedenter utamur gradibus caloris, & medijs humidis ad efficiendas attractationes debiles, aut potentes, effectus unius & alterius prout res est quâ uti constituimus. Etenim alio liquore & gradu caloris separatur substantia herbarum, alio autem medio separatur substantia gummi, alia lignorum, & sic de cæteris gradibus medicinalibus intellige: sicut e.gr. est liquor qui dissolvit perlas, & earum attrahit substantiam, is tamen idem non agit in corallia, imò potius contrarium præstat. Pariter id quod dissolvit aurum non dissolvit argentum, & quod argentum solvit, aurum fixat, & innumera ejusmodi quæ brevitatis gratia reticentur. Jam cum ad syrupos tuos me converto, oppositum te facere deprehendo, utpote in vegetabilibus, loco ejus, quod ipsorum puritatem deberes extrahere, prout à natura creata sunt, tu cum ijs magnam adjicis aquæ quantitatem, & facis decoctum aut infusionem seu potius confusionem, adeò ut minima illius rei efficacia dilatetur & amittatur, non aliter, quàm si vini cantharus in lacum quempiam projiceretur. Neque hoc solo contenta es, verum mel, & saccharum addis & diu coquis, usque ad syrupi consistentiam. In hac verò ebullitione avolat pars essentialis & inutilis crassitudo reliqua manet. Non est hoc naturam coadjuvare, verùm eam maximè debilitare. Quod jam hi tui syrupi sint corporibus humanis inutiles & noxij, ex dictis rationibus colligo: Cum enim illi adeò pseudonaturaliter in te præparētur, hinc quoque necessariò sequitur quod nullam habere efficaciam possint, imò sunt naturæ impedimento & ejus viribus maximè resistunt, tantùm abest, quod illam à morbo valeant liberare. Adde quod deformissimum quem gerunt colorem, unà & gustum intemperatum, spissumq; ipsorum consistentiam infirmus cùm animadvertit, ab ijs illicò abhorrere incipit & tepidus fit animus ipsius, adeoq; nauseam concipit incredibilem: proinde eam ob caussam medicus sæpe & pharmacopæus adeunt patientes, ut ijs verbis consolatorijs assistant, ac ut potionem hilari animo assumant, persuadeāt, promittentes eisdem quod post tàm inutile medicamentum, vitam & sanitatem sint adepturi. Quin imò sæpè ut infantibus, post haustum aliquid dulcis & grati saporis pollicentur. Inter has angustias constitutus æger quid faceret? Miser aliud non videns remedium, cernens unà Doctoris præsentiam & auctoritatem patitur sibi id omne persuaderi & patientiâ armari coactus,

actus, pannum prius supponens naso, quo ingratum odorem non sentiat, festinanter haustum facit. Ad hæc quid sequitur? Cùm natura jam sit tanquam re percussa & oppressa, & stomachus debilitatus adveniente in ipsum medicina, passiones oriuntur & tormina, & hoc, quia Pharmacum nullius valoris est, deinde quia natura facta imbecillis, præparare, separare, & expellere non potest. Unde evenit ut humano corpori venenum fiat, quod debuerat esse medicina.

Postremò tametsi ridicula sit syrupica tua pomorum præparatio à Rege Sapore ut ais excogitata, inde fortè ostentare simplicioribus volens, aut persuadere rem dignam esse & maximè efficacem; Respondeo tibi non Imperatorum nomina aut Regum medicinam facere efficacem, sed veram, & naturalem præparationem, quæ fit Chymiæ adminiculo, dum hæc medicamenta naturalia exaltat utcunque illa simplicia videantur. Quod verò syrupus ille valeat adversus melancholiam, aliasque à te nominatas infirmitates, dico, tibi rem ipsam loqui & effectum te coarguere ob infinitam languentium copiam, qui in his civitatibus reperiuntur, quos minimè sanare vales, quot quot exhibeas, ijs parata poma. Imò si omnes officinæ tuæ syrupos assumerent, semper tamen in eodem versarentur statu. Porrò & si syrupicas compositiones non profitear, haud desinam tamen liquorem propriæ inventionis præscribere, ejus valoris & efficaciæ, cujus tuum esse prædicasti, & is à me vocabitur liquor cardiacus more nostro compositus. Proc.

LIQVOR CARDIACVS.

℞. Cinnamoni electi.
Zedoariæ ana drach.3.
Macis scrup.1.
Mosci optimi gr. iiij.
Aquæ vitæ rosmarinatæ.
Aquæ rosæ damascenæ ana unc.4.

Prædicta ingredientia crasso mõdo contunduntur, dictisque aquis infunduntur in vase vitreo probè occluso dies tres, donec illa rerum tincturam extraxerint, postea colantur per cartam, colaturæ adduntur.

Sacchari candidi unc.2.
Salis perlarum drach.1.

Hæc omnia in vas vitreum immittantur ritè operculatum, in aqua tepida donec sal dissolvatur, posteà serventur. Hic liquor est instar balsami. Dosis est à scrup. 1. usque ad drach. pro vice cum vino optimo, jusculo, aut alijs aquis destillatis. Mirabiliter confortat stomachum, corroborat cerebrum, resolvit sanguinem coagulatum & adustum & porosa excrementa sudoris subtilis, viâ evacuat, nec non cruditatem internam per urinam expellit: nam in ejusmodi casibus non intestina purgare, seu per secessum emittere, sed resolvere oportet & confortare, ut harum operationum medio natura restauretur & partes nobiles infectæ, veluti

splen,

ſplen, hepar &c. à morbo liberentur, quia ſita non eſt in ſtercore melancholia. Uſus ejus in frigidis & humidis eſto drachmarum duarum pro vice, mane, jejuno ſtomacho, & ubi prævalet calor, ſumatur veſpere à cœna. Juvat digeſtionem & urinam provocat, alijsque præclaris virtutibus pollet, quæ à quovis naturali facilè cognoſci poterunt. Ut plura depromam.

Pharm. Galen. Inſignem adducam deſcriptionem ſyrupi purgantis, adverſus graves ægritudines valentis. Proceſſus.

SYRUPUS DE EPITHIMO DEſcriptione Meſuæ.

℞. Epithimi unc. 20.
Mirobalanorum citrinorum.
Mirobala. indorum ana drach. 15.
Cuſcutæ.
Fumi terræ ana drac. 10.
Thymi.
Bugloſſæ.
Calaminthæ.
Embilicorum.
Bellericorum.
Glycyrhizæ.
Polypodij.
Agarici.
Stæchados ana drach. 6.
Roſarum.
Fœniculi.
Aniſi ana drach. 2. & ſemiſ.
Aquæ quantum ſufficit.
Sacchari lib. 4.
Sapæ lib 2.
Coquantur ſecundum artem.

Virtus. Atram bilem & alios humores uſtos vacuat, ob id morbos ex his naſcentes, elephantiam, cancrum, ulcera maligna, fiſtuloſa, pſoram, lepram, præcavet curatque.

Phar. S. Haud exiſtimarem tempus me inutiliter triviſſe, tecùm diſcurrendo, ſi modò vera eſſent quæ de hoc tuo ſyrupo prædicaſti. Sed ea mera inſomnia eſſe reputo. Quæ ſi vera ſunt, quî fit igitur, quod tot noſochomia leproſorum plena non ſtudes emundare, cum opus hoc foret miſericordiæ inſignis? Verùm opera magiſtrum laudant & ipſa effecta duntaxat fabuloſa te narrare demonſtrant.

Relinquens ergo tibi artem ſyrupicam dabo tibi in remunerationem vini purgantis deſcriptionem cùm me experientia doceat hoc majorem habere vim penetrandi, diſcutiendi, mundificandi & conſolidandi quàm aqua communis. Proc.

VINUM MUNDIFICATIvum noſtrum.

℞. Epithimi recentis.
Radicum mechiacæ ana unc. 2.
Agarici albiſſimi.
Diagridij noſtri ana drach. 2.
Florum betonicæ manip. 1.
Zingiberis albi.
Galangæ an. drach. 1.
Vini albi odorati. unc. 40.

Contunduntur ingredientia groſſo modo, deinde aſperguntur uncijs tri-

Hæc omnia pone in alembico vitreo ad calidos cineres, aut in balneo donec ſcammonea diſſolvatur: Deinde partem diſſolutam cola per chartam. Reſiduum quod nil aliud eſt quàm materia fœculenta, fœtida ſicut ſtercus, arenis, a ijsque excrementis plena abjicitur. Partem colatam impone ſartagini terreæ vitratæ, ſi rem citò velis expedire & lento igne, ſine exhalari aquam vitæ, donec ſumens ſcammoneam in acie cultri illico indureſcat ſicut pix, lucida & flava, tunc eam ab igne remove, & cito manibus tractato, hinc conficies pilulas, quas inunges oleo cariophyllorum & h. e. diagridium noſtrum.

Quod ſi velis parcere aquæ vitæ, talis operatio fieri poteſt in alembico vitreo, & fit deſtillatio, donec materia in dicta conſiſtentia remaneat in ipſo vitro, verùm difficulter poſteà erui poteſt. Porrò de hac mea ſcammonea à 15. ad 20. uſque grana, tutò & abſque periculo adminiſtro & corpora abſque ulla noxa & detrimento purgat. Sed non ob ſcammoneæ tantummodo tuam correctionem digna es reprehenſione, verùm & ob alias præparationes, ceu coloquintidis, ſquillæ, mecerei, eſulæ, & ſimilium quæ brevitatis gratia prætermitto. Sufficiat hoc ſolùm à me demonſtrari te in medicinæ ſcopo ignaram eſſe.

DE CONFECTIONIBUS AROmaticis, ac primò de electuarijs purgantibus.

Ph. G. CUm ſint electuaria magni momenti & valoris & à varijs autoribus ad varios effectus producendos reperta, eaque tùm lenientia, tùm purgantia, vix credam te adverſus illa aliquid reſponſuram. Depromam autem hic unum inter cætera quod in Indijs orientalibus inventum fuit & uſitatum, apud nos verò maximè celebratum eſt. Proceſſus.

ELECTUARIUM INDUM MAjus D. M.

℞. Turpith opt. drach. 50.
Sacchari Chryſtallini.
Penidiarum utriusque drach. 20. & non unc. 20.
Diagridij drach. 20.
Cinnamomi ſeu canellæ ſelectæ.
Cariophyllorum.
Nardi Indicæ.
Roſarum rubrarum.
Caſſiæ ligneæ arom. & non purgatricis.
Macis.
Cyperi, ſingul. drach. 4.
Santali citrini drac. & ſemiſ.
Ligni aloës.
Nucis moſchatæ utriusq; drach. 2.
Galangæ tenuioris ex China ad nos allatæ.
Heyl, id eſt, cardamomi ma. ex ſerap.

Cardamomi min.
Asari.
Masticheс singul. drac. 1. & semis.

Ex arte fiat pulvis ol. amygdalarum dulcium confricandus, & sequenti syrupo excipiendus.

℞. Succorum cidoniorum Granatorum Apij & fœniculi depuratorum sing. lib. semis.
Mellis optimi despumati & cocti triplum, h. e. unc. 36. seu. l. 3.

Virtus. Excrementa humorum maximè pituitosorum ac putridorum ventriculo & alijs instrumentis educit, crassos in ijs etiam flatus dissolvit, malaque hinc nata sanat, v. gr. inflammationem ventriculi, colicos, & renum dolores.

Phar. Sp. Certè electuarij nomen malè admodum à te intellectum fuit. Etenim cùm electuaria compositiones selectæ & puræ esse debeant, ut sic rei nomen consonet; ea cùm nil aliud esse comperio quàm mixturas impuras & imperfectas. Quanquam autem ipsa floccifaciam, cum sint mihi alia validissima & selectissima medicamenta purgantia, veluti rosa mineralis, sanguis mercurij. Chrystallus Dianæ, cremor tartari & vegetabilium diversa extracta, quæ materias putridas & præparatas duntaxat arcent, novas minimè cumulantia, sicut tua faciunt pharmaca, quæ audes electa nominare, nihilominus adducam & ego aliquod electuarium, quod licet calendarij more non sit compositum sicut tuum, est tamen majoris virtutis & efficaciæ.

DIACITONIUM PURGANS nostrum.

℞. Pulpæ citoniorum cond. unc. 2.
Sacchari rosati nostri unc. 1.
Extr. lapidis vini drac. 2.
Magisterij galangæ gutt. 10.
Diagridij lucidi unc. semis.

Fiat electuarium sine igne more nostro.

Dosis ejus est à drach. duabus usque ad drach. tres. Expellit sine læsione & detrimento materias stomachi putridas incidit, mundificat, discutit flatus, & urinam promovet.

DE ELECTUARIIS CORdialibus.

Ph. G. Licet meas compositiones pro arbitrio vilipendas, non desinam tamen in illis depromendis procedere. Præscribam autem tibi receptum electuarij cordialis, insignis valoris, quod corona dici potest omnium compositorum cordialium, prout ex ejus compositione poteris judicare. Processus.

CONFECTIO ALCHERMES. D. M.

℞. Succi pomorum odoriferorum & aquæ rosarum, utriusque libr. 1. & semiss.
Serici crudi succo gran. tinctorum recens tincti lib. 1.

Infundantur simul horis 24. deinde paulisper coquantur donec liquores.

quore istı rubeant. Quos (expresso & abjecto serico) coque cum sacch. optimi drach. 150. vel libra una dimidia, & drach. sex ad mellis crassitudinem.

Ab igne depositis, & adhuc calentibus misce. Ambræ crudæ minutim concisæ, unc. dimidiam, quâ liquatâ, injice pulverem sequentem.

℞. ligni aloës crudi optimi, vel santali citrini.
Darcheni, i.e. cinnamomi selecti utriusq; dr. 6.
Lapidis Cynaci lazuli, usti & loti,
Margaritarum albarum utriusque drach. 2.
Foliorum auri optimi drach. 1.
Mosci orientalis optimi scrup. unum.

Fiat electuarium vasi vitrato diligenter obturato reponendum.

Ph. Sp. Placet mihi compendium ingredientium quæ hoc tuum compositum intrant, & procul dubio magna erit virtute imbutum, comprimis ob succum pomorum in sua proprietate mirabilem, & ob sericum crudum, quod quâti sit momenti neminem latet, sed deest filum cannabis ad vestitum perficiendum, quod oblivioni tradidisse te puto, fortasse q a nimis vile est, & exigui valoris. Quod attinet ad granũ, majoris illud facio, sicut & ambram, lignum aloës, cinamomum, moscum, sine quibus tua ista compositio nullius esset efficaciæ. Sed cùm ad aurum venio, video te valdè hallucinari, cum enim ad ejus digestionem faciendam non habet homo struthiocamelinum stomachum, vel humidum aquæ regis in suo corpore, arbitror illud ad deauranda intestina, eaque ab ærugine præservanda, potius quàm ad aliud quippiam posse inservire. Margaritas & lapidem lazuli, si naturaliter procedere velles, lũgè aliter præparares quàm facis, tametsi lapidem lazuli quasi præparare inceperis, sed eum postea imperfectum relinquis, non perveniens ad justum terminum, & hoc inde provenit, quia spagyricæ non nosti gradus. Nunc liberalitatem tuam compenso. Processus.

CONFECTIO ALCHERmes nostra.

℞. Extracti grani tinctorum dr. 2.
Duritatis margaritarum dr. 1.
Auri cordialis spagyrici, id est, ad gradum medicinalem præparati drac. semis.
Ambræ grisæ.
Mosci optimi ana scrup. semis.
Olei cinnamomi puri gutt. 6.
Spiritus vini sine phlegmate dr. 1.
Extracti berberorum dulcium unc. 1.
Fiat compositum. Ejus dosis est à gr. 6. usq; ad scrup. sem.
Estque sudoriferum cordiale, magnæ efficaciæ.

Ph. G. Contemne medicinam meam ut voles, non desinam propterea officinam meam aperire, ejusque ostentare gloriam. Et in signum, ecce tibi aliud electuarium efficacissimum.

Processus.

F 3 ELE-

ELECTVARIVM LÆTIficans Rasis.

℞. Seminis melissæ.
Corticum citrei mali.
Cariophillorum.
Galliæ moscatæ Mesuæ.
Masliches.
Croci.
Cinnamomi.
Nucis Muschatæ.
Cardamomi majoris.
Neremisch, pro quo potest semen pœoniæ accipi, id est secundùm Rasem.
Rosa asinina.
Been albi.
Been rubei.
Zedoariæ.
Doronici.
Seminis ocimi.
Seminis ocimi cariophillati ana unc. semis.scrup.1.gran.4.
Sacchari albissimi q. s.
Fiat confectio s. a.

Virtus. Confortat omnia membra principalia, ex quibus virtutes manant naturales & animales, juvat calorem naturalem & spiritum vivificat, compescit malas cogitationes & bonos mores, lætitiam & gaudium gignit.

Ph. Sp. Placet mihi bona voluntas tua, eamq; ego minimè aspernor, ac dico necesse esse hoc tuum electuarium magnæ esse potentiæ, cum illud tot materiæ cordiales ingrediantur, comprimis autem ob rosam asininam. Verùm hâc in parte (pace tua dixerim) tui erravére principes, quod ei titulum electuarij asinini non indiderint, nam asinis procul dubio magis convenisset. Quod verò iis virtutibus sit præditum, quas enarrasti, arbitror in hoc te somniare. Itaq; videbo ipsa an possim meæ inventionis electuario tibi respondere. Processus.

ELECTVARIVM LAEtificans nostrum.

℞. Magisterij melissæ dr.3.
Magisterij de florib. cariophyllorum od.dr.2.
Extracti corallorum rutilãtium scrupulum 1.
Oleum nucis muschatæ gutt.8.
Mellis odoriferi albif. unc.3.
Corticum malorum citreorum cond. unc.1.

Fiat electuarium more nostro absque igne, idq; si placet experire, ut utriusque videas discrimen: hoc enim attuli comparationis causâ, alias namque in officina mea præstantiora istis habeo cordialia, ut sunt aurum essensificatum, Elixir lætificans, oleum croci, liquor cardiacus & similia, quorum minima dosis efficacior est, quàm magna quantitas è tuis Habermüßli. Jam velim ut promeres aliquam è tuis confectionibus cordialibus in forma solida.

Ph. G. Lubens obsequar, & quidem talem depromam quæ judicio meo tibi displicebit. Processus.

CON-

CONFECTIO LIBERANTIS.

℞. Radicum tormentillæ.
Seminis acetosæ.
Endiviæ.
Coriandri præparati.
Citrei mali ana drach. 1. & semiss.
Sandalorum omnium.
Dictami albi ana drach. 1.
Boli armeni præparati.
Terræ sigillatæ (loco ejus bolus levanticus. i. e. orientalis sumatur) ana drach. 3.
Margaritarum.
Coralli albi.
Coralli rubei.
Carabæ.
Rasuræ Eboris.
Spodij.
Eboris usti, de quo in fine.
Ossium de corde cervi.
Been albi.
Been rubei.
Doronici.
Cardamomi.
Cinnamomi.
Macis.
Ligni aloës.
Cassiæ ligneæ, aut succedaneum ejus.
Croci zedoariæ ana drach. semiss.
Smaragdi (loco ejus hyacinthi aut granati.)
Hyacinthi granati.
Serici crudi torrefacti & incisi an. scr. 1.
Penidij.
Sacchari Candi ana, scrup. 2.
Florum nenupharis i. e. nymphææ.
Buglossæ.
Rosarum ana scrup. 1.
Camphoræ gr. 7.
Mosci.
Ambræ ana gr. 3. Sacchari albissimi.

Virtus. Contra pestem plurimum valet, tutatur corpus ne lædatur à pestifero aëre, & præservat humores à corruptione.

P.S. Arbitror equidem te aliquando petiisse bellum, quandoquidem corpus hominis mihi videris assimilare magnæ alicui urbi, in qua sit præsidium militare. Illîc n. haberi solent milites omnis generis experti, ac ij quidē in varias stationes & classes dispositi, quorum una pars ad portas excubat, ne eas invadat hostis, alia in propugnaculo vigilat, alia circumeundo speculatur, alia verò in meditullio urbis, aliisque partibus adstat, alia denique aliis fungitur officiis, ut civitas ab omni hoste tuta esse possit. Quod etiam in hac tua confectione facis, in qua tàm multa ingredientia adhibes, ut hâc ratione existimes eam ab omni mala suspicione tutò posse corpus defendere, aut liberare. Munisti enim arcem tuam hyacinthis, granatis, smaragdis & similibus, quam si vel struthiocamelus quispiam aggrederetur, minimè posset expugnare. Sericum autem adustum quod addis tantæ est efficaciæ, ut qui illud videat non sit cœcus. Prætereà corallia rubra & alba exhibes, sed nigrorum oblita fuisti. Summa; est collectio mirabilium ingredientium quæ corpus præser-

vis nominari rationalis, injuriisque me perpetuò prosequens ais me rerũ ignorare præparationem. Interim tum propriæ tuæ conscientiæ, & mundo imponis, dum etiam folia auri & argenti in variis tuis compositis adhibes, corpora quæ ab igne nequeunt devorari, & tamen vis ea à debili languentis alicujus stomacho posse digeri. Equidẽ nosse deberes quod omnia corpora quæ caloris medio naturalis & humoris hominis nõ aperiuntur & separantur, ea pariter nullum ipsi alimentum aut substantiã præbere possint, sicuti granum donec relinquitur in suis paleis, nutrire quempiam non potest. Cum verò patiens aliquis in extremis laborat, misces aquã rosarum, boraginis aut similem, cùm lacte amygdalino q.s. & perlis contritis, ac ejusmodi aquam perlarum nominas, cùm tamen perlæ in aqua illa penitus nihil efficiant. Det tibi Dominus spiritum meliorem quo proximo tuo meliora impertiri scias. Ut autem magis proficias hic tibi datura sum viceversa receptum quod si tibi non placuerit, placebit alijs. Processus.

MANUS CHRISTI PERlata nostra.

℞. Sacchari albissimi unc.4.
Liquoris margaritarum drach. 1.
Mosci & ambræ grisæ ana gr. 2.
Fiant rotulæ.

Valet adversus varias passiones cordis, & cerebri & dosis esto unius drachmæ pro vice.

Ph. G. Habeo insuper varij generis species cordiales num? circiter 30. aut 40. è quibus paro confectiones tàm liquidas quàm in forma solida, nec non multos purgantes pulveres suavissimos, si plura audiendi desiderio tenearis in ijs declarandis labori non parcam.

Ph. S. Si vellem subinde aures tuę garrulitati pręberc, sanè ad finem nunquam deveniremus, quandoquidem tua praxis nihil præter horrendum chaos est. Tuas species cordiales non curo quotquot ejus habeas genera, etenim duabus duntaxat guttulis essentiæ alicujus cardiacæ plura præstare possum, quàm tu ingenti sacco tuarum specierum. Quod ad pulveres purgantes attinet pariter eos floccifacio, utens extractis rerum eorum loco. Itaque ut discursus abbrevies velim aggrediaris confectiones tuas opiatas, ac primo celebratissimam theriacam.

DE CONFECTIONIBUS opiatis.

PH. G. Cum talem mihi exhibeas honorem, ut me adhuc audire non graveris, admirandam theriacæ meæ compositionem in medium afferre non recusabo, cujus autor extitit Andromachus Cretẽsis præcipuus in doctrina, & experientia medicus temporibus Neronis sexti Romanorum Imperatoris. Hoc compositum tanquam thesaurus in terris æstimatur, & quoties ad ejus præpationem accingor, conventus fit collegij medicorum qui circiter sexaginta quatuor ingredientia absq; Vino, & melle, tàm orientalia, quàm alterius generis

ſolent inſpicere, ac demùm magna cum harmonia & tinnitu, hoc medicamentum præparatur, cui nullum aliud poteſt æquiparari. Proceſſus.

THERIACA ANDROmachi.

℞. Trociſcorũ ſcilliticorũ drach. 48.
Trociſcorum de vipera.
Trociſcorum Hedichroi.
Piperis nigri.
Opij Thebaici, ana drach. 24.
Roſarum Scordij Cretici.
Seminis Buniadis agreſtis.
Iridis Illiricæ.
Agarici albi Pontici, id eſt, in Ponto nati.
Cinnamomi.
Succi glizirrhycæ.
Opobalſami, loco ejᵒ olei caryophyllorum ana dr. 12.
Mirrhæ Trogloditicæ.
Croci cilicii.
Zingiberis.
Rheupontici id eſt, Rhabarbari.
Radicum quinque folij.
Calamynthæ montanæ.
Marrubij comarum.
Stœchadis comarum.
Coſti recentis, videlicet veri, non adulterini
Piperis albi.
Piperis longi.
Dictamni Cretici.
Thuris maſculi.
Petroſelini Macedonici.
Schænanthi.
Therebinthinæ Chiæ id eſt, in Chio inſula natæ.
Caſſiæ fiſtulæ, videlicet Caſſiæ ligneæ veræ.
Spicænardi Indicæ ana dr. 6.
Gentianæ.
Polij minoris comarum.
Styracis optimæ.
Seſelios Maſſilienſis.
Abrotani.
Seminis Thlaſpios.
Ammij.
Chamædrios comarum.
Chamæphithyos comarum.
Hipociſtidis.
Malobathri.
Nardi Celticæ i.e. ſpicæ Romanæ.
Aniſi Helladici, i.e. cognomen aniſi à regione ubi optimum eſt.
Meu Athamantici fœniculi.
Sigilli lemnij.
Boli armeni.
Chalcitidis ſemi-aſſatæ.
Amomi.
Racemi.
Acori.
Cardamomi. Phu Pontici, accipe verum quod in hortis colitur.
Carpobalſami.
Hiperici comarum.
Acaciæ liquidioris.
Gummi vermiculati.
Dauci cretici.
Galbani puri.
Opopanacis.
Sagapeni Perſici.
Bituminis Judaici, id eſt, Aſphalti.
Centauri minoris comarum.

Ca-

Caſtorij.

Ariſtolochiæ tenuis ana dr. 2.

Vini veteris odorati quantum liquoribus & gummis diſſolvendis ſatisfecerit, Mellis deſpumati optimi triplum. Hoc eſt lib. 14. un. 6.

Confice ſic. Cinnamomum, crocumque (ut Aetius vult) unumquodque per ſe terito, & ſi voles, etiam rhabarbarum & Hedichroos, trociſcos, miſce deinde invicem optimè, poſteà reliquas herbas, ac radices, & omnia arida ſimiliter tundito, ſemper ſimilia cum ſuis ſimilibus, aromata per ſe, ac reliqua etiam per ſe ſeorſim. Poſteà (ſi Aetium imitari eſt animus) crocum, caſſiã, cinnamomum & lemniam terram in pila cum vino optimo tere, atque unito, ac reliqua omnia ſecundum artem addito, & melle deſpumato univerſa excipito.

Virtus. Theriaca in omnibus antidotis ob multiplicem uſum potiores partes obtinet, eſt enim famoſa & ſalubris contra genera ægritudinũ plurima. Valet enim ad graviſſimas paſſiones totius corporis humani, epilepticis, catalepticis, apoplecticis, cephalargicis, ſtomachicis, hæmicranicis prodeſt. Ad raucedinem vocis & conſtrictionem pectoris optima eſt. Arteriacis, althmaticis, hemoptoicis, ictericis, hydropicis, peripneumonicis, iliofis, & vulnera in inteſtinis habentibus conducit. Nephreticis, calculoſis ſubvenit, menſtrua educit, fœtum mortuum expellit, lepras & variolas, & frigus & cęteras paſſiones inveteratas emẽdat, præcipuè contrà omnia venena & ſerpentium morſus & reptiliũ valet. Sed diverſa eſt ejus doſis pro quãtitate & qualitate uniuſcujuſq; paſſionis. Omnem defectionem ſenſuum, cor, cerebrum, hepar, ſtomachum cõfortat, totum corpus incorruptũ ducit & cuſtodit.

Ph. S. Heu quàm doleo quod jam vexillum meum experientiæ cogar explicare, & ſagittas veritatis adverſus te infligere: etiam quia nulla ſunt in mundo arma quæ majus veritati infligant vulnus. Arbitror autẽ te diu Arithmeticæ frequentaſſe lyceum, ubi rectè multiplicandi addidiceris rationem, quia in prędicto compoſito tuo ingredientia numero circiter ſexaginta quatuor tàm orientalia, quàm occidentalia (abſq; vino & melle) adhibuiſti. Verùm ſcire te velim, quòd ob nimiam curioſitatem iſtam ſcopum medicinæ negligas, quæ neutiquam ſubjecta eſt hominum compoſitioni, nec eorũ ſophiſticę Theorię. Deus enim ſapientiſſimus abſq; opera tua, veram ipſe rerum naturalium fecit compoſitionem, & illam quidem in ſimplicitate conſiſtentem, ac uni herbę indidit virtutem purgatricem, alij virtutẽ diaphoreticam, tertiæ narcoticam, quartæ cardialem, quintę reſiſtentem venenis. Itaq; non eſt quod tu ingenio tuo præclaro exiſtimes poſſe ſubjugare naturam, conſtituasq; te veluti Deum illius, inquiens frigus eſſe expellendum calore, calorem frigore, humidum ſicco arcendũ, & contrà, addens in uno compoſito magnam ingredientium copiam, perinde ut adhiberi ſolent, milites multi ad expugnandã aliquam arcem, ceu Martinus, Johãnes,

Huldricus, Wolffgangus, Ulysses, Hercules &c. ubi discurri solet, inter hos quod unus perficere nō poterit, proculdubio supplebit alter. Non ita se res habet: quin potius quære quibusnam reb. Deus opt. max. specificas proprietates indiderit quæ valeant ejicere morbos, & corpora à venenis tueri: & cū hoc inveneris, enitere, ut rei separes substantiam, eamq; ad sublimem suum gradum exaltes. Tunc reperies composita esse longè præstantiora, quàm quę mortalium ullus posset pręparare. Volens autem compositionem aliquā efformare, ne adhibeas centena ingredientia, sed pauca, eaque concordantia & ritè parata. Aliâs enim teipsam subinde calvaberis, ac decipies, & alios unà in foveam errorum pertrahes, clarum ab obscuro & prudentiam ab ignorantia non discernens. Et certè si aliud studium non apprehenderis, quàm vanæ theoriæ sicut hactenus fecisti; futurum est, ut ab ipsa rudi experiētia percutiaris ac condemneris, à quâ non est, quod posteà misericordiam expectes. Animadvertit enim & pervidet quilibet idiota tuam temeritatem & stultitiam, sicut & in hoc tuo pharmaco ea maximè apparet: tam multa enim ingredientia in aliqua compositione, scientiæ & experientiæ incertitudinem denotant. Proptereà ajebat quidam etiam fœnum prati hâc ratione mirabilia posse efficere, cū in eo plurimę herbæ admixtę reperiātur. Jam verò qualis est curiositas velle tot sumptibus id investigare & habere, quod Deus Turcis, Ægyptijs & Barbaris suppeditarit, atq; id negligere, & prætermittere quo te domi benignè & largiter donavit? Ac si creator ipse sapiētissimus non satis fuisset unicuiq; genti & nationi providus. An autem ignoras medicinam sub pane quotidiano comprendi? sicut ergò divina bonitas homini de cibo providit, ita & de necessaria medicina. Odorata Juniperus quæ tuis pedibus conculcatur, & in clibanum mitti solet, ipsa tuam in arte excellentiam manifestat, similiter & Angelica, Imperatoria, Valeriana, Gentiana, Ruta, Rosmarinus, & ejusmodi pretiosæ plantæ, quarum singulæ seorsim præparatæ, & ad suā puritatem redactæ, majorem exerunt potentiam quàm hoc tuum arcanum. Sed quid dicemus de allio quod tuo proprio damno nominas theriacam rusticorum, eò quod per illud à varijs venenis soleant liberari. Dicito quæso mihi, quid est illud quod infirmus quærit, num rusticitatem medicamenti aut nobilitatem ejus, an verò ipsam sanitatem? Certè hanc quærit ille: quam proculdubio majoris facit Arabia, Ægyptus, Palestina, Hispania, Indijs novis & alijs mūdi partibus: & illud medicamentum quo curatur; id ejus vera theriaca est? O malè persuasi homines, qui ad umbram dormitis somniferæ mandragoræ, expergiscimini tandem ab alto vestro sopore. Sed hoc audire nō vultis. Putatis namq; si hâc ratione vitam fecerimus longā, & artem brevem, quo deventura esset gloria nostra? Nonne Academici nostri honores, & nostra stipendia evanescerent? Ubi enim experiētiam theoriæ loco tractare vellemus futurum esset, ut à muribus

bus

bus nostræ bibliothecæ corroderentur: Quin etiam calamus quo stylum exercere & ingenium ostentare solemus, quiesceret, à chartis ad carbones descenderemus, recipe nostrum nullum habiturum esset locum, principes viri & magnates nos mæchanicos æstimarent, adeoque rude vulgus viles reputaret. Absit, absit, ut hæc nobis in mentem venire patiamur, quin tela hæc potius procul arceamus à nobis, acuamus calamos, extruamus propugnacula, strenuè nos defendamus, & navem quantum fieri potest propellamus. O miseri & infelices, ergòne Dei gloriam & utilitatem proximi delicatis vestris desiderijs, & mundanæ vanitati audetis postponere? Exhortor vos ut resipiscatis, ne fortè quod hac die præstare ambitiosa obstinatione renuitis, redarguat serum tempus, & irrevocabilis pœnitentia castiget.

Porrò quod ad compositionem Theriacæ tuæ attinet, tametsi minima sit in hac virtus, est tamen inscitissimè præparata. Primum, quia materialibus uteris impuris, indigestis & corporalibus, cõfundisq; columnas illius copia & superfluitate ingredientium, deinde quia magna additione mellis vires ejusdem debilitas. Ut autem amorem in te meum perspectum habeas, donabo tibi descriptionem theriacæ meæ, quæ appellatur Juniperina, cui tametsi sophisticè esses contradictura, admirandi tamen illius effectus, illicò tibi os essent occlusuri. Processus.

THERIACA IUNIPERINA nostra.

℞. Magisterij de ligno juniperino unc. 1.
Tincturæ Hypericonis drach. 7.
Extracti allij drach. 6.
Succi veronicæ condensati.
Extracti gentianæ an. drach. 5.
Extracti opij dr. 4. & sem.
Cornu cervini diaphoretici.
Florum sulphuris diaphor. an. unc. ß.
Croci orientalis.
Spiritus mumiæ veræ.
Spiritus tartari rectificati an. dr. 2.
Camphoræ liquefactæ drach. sem.
Olei rorisinarini.
Florum succini albi.
Olei ex radicibus Angelicæ ana scrup. 1.

Hæc omnia simul incorporantur absque igne in mortario vitreo, sicut pharmacia docet, postea servatur compositum in vasis aureis, argenteis, vitreis, terreis vitratis, & cum duriusculum devenerit, etiam in vasis ligni durioris potest reponi. In vasis autem oricalchi, plumbi, stanni minimè servari debet.

Hæc theriaca resistit omnibus morbis quibus & Andromachi theriaca destinata est, sed efficaciâ longè majori, atque in minori dose exhibetur, provocatq; sudorem & urinã, præbita in formu pilulæ cum vino aut alio liquore. Ejus dosis est à scrupulo dimidio ad grana 15. aut 20. juxta occurrentiam. Hoc verò medici est scire.

Ecce theriacale meum compositum, quod ut melius intelligas, variorum ejus ingredientium præparationem brevibus declarabo, deinde aliam theriacam describam adhuc majoris potentiæ quàm hæc sit, ut videas qualia dona infimis ac simplicibus Deus benignissimus sit elargitus.

MAGISTERIVM IVNIPERINVM.

ID est Spiritus vini sublimatus & affusus ligno Juniperino, collecto in vera influentia, qui postcà declinatur & reiteratur infusio toties, donec liquor fiat subniger & talis potentiæ, ut una aut altera gutta tingere possit ciathum aquæ odore & sapore juniperino.

TINCTVRA HYPERICONIS.

ID est succus florum Hypericonis redactus ad consistentiam mellis, sic tamen ut retineat suum colorem rubeum obscurum.

EXTRACTVM ALLII.

NEmpe allium minutim incisum & suæ aquæ per cineres destillatæ affusum, & postquam per tres dies dicta infusio in calore lento fuerit relicta, tunc colatur & non exprimitur, dicta autem colatura redigitur ad consistentiam picis.

SVCCVS VERONICÆ CONDENSATVS.

INtellige sicut de Hypericone, sed hic redigitur ad consistentiam picis & est niger.

EXTRACTVM GENTIANÆ.

INtellige ejus succum condensatum, si possis habere recentem, aut extractum ejus per aquam vitæ.

EXTRACTVM OPII.

℞. OPium exsiccatum super lamina ferri, id in pulveres contere, & extrahe succo citreorum destillato, deinde coagula ad consistentiam picis.

CORNV CERVI DIAPHOR.

℞. COrnu cervi usque ad albedinem calcinati dr. 1.
Spiritus vitrioli rectificati dr. 2.
Olei de radicibus Imperatoriæ scr. 1.

Fiat incorporatio in mortario vitreo, & spatio sex horarum per se exsiccatur, ita ut confici possit pulvis qui servatur occlusus.

FLORES SVLPHVRIS DIAPHOR.

℞. VItrioli ungarici rubificati.
Tartari usque ad albedinem calcinati an. lib. 1.
Sulphuris flavi lib. 2.

Fit sublimatio more Chymicorum, eaque quinquies reiteratur, sumendo semper recens vitriolum & tartarum. Postea unicuique unciæ florum adduntur ambræ griseæ, mosci, ana gr. 10. olei de macis guttulæ 5.

SPI-

SPIRITUS MUMIÆ.

HOc est mumia vera destillata & liquor circulatus & rectificatus donec fiat rufus.

SOLUTIO CAMPHORÆ.

ID est Camph. drag. semis. quæ solvitur in drach. 2. spiritus vini ad aquam tepidam.

Ph. Gal. Quis quæso harum tuarum locutionum poterit esse capax, utpote extrahendi, coagulandi, sublimandi &c. Adde quod sumptus magni in ejusmodi præparationibus requiruntur. In præscriptione quidem hujus tuæ theriacæ dulcis videbaris mihi opponere, sed cum ad effectum compositionis ventum est, reperi eam colocynthide amariorem.

Ph. S. Non est ignotus rudis stylus meus, quando etiam theoria mea sita est in operatione, proinde quod scribo, minimè intelligi ab ijs potest, qui duntaxat chartam & libros tractare sunt assueti, in quorum numero & tu comprehenderis, amans nitidas & mundas conservare manus, ut eas nimirum gratiosè porrigere possis ijs quos soles invisere juxta aulicam potiùs, quàm medicam professionem. Sed minus à Pharmacopæis qui nil aliud norunt, quam coquatur & incorporetur secundum artem hæc mea praxis intelligetur, ijs namque panis convenit furfuraceus. Sed jam excipe alteram à me promissam theriacam, adversus quam si quid habueris respondebis, sin minus ad alia enarrando progredieris. Processus.

THERIACA AUREATA nostra.

℞. Thiri nostri ab aquila rapti & à Tartaris liberati.
Auri diaphoretici per lacrymam draconis chymici præparati.
Tincturæ lapidis granati.
Quintæ essentiæ corallorum rutilantium.
Extracti florum lætitiæ.
Lacrymæ cervi repurgatæ.
Tincturæ microcosmi ana drac. 1.
Extracti libanotidis viridis unc. 1.

Fiat compositum more chymico & servetur in vasis aureis aut vitreis.

Exhibetur in parva dose. Sed potentia ejus magna est: etenim singula ingredientia per se majore sunt virtute & efficacia prædita, quàm tota tua theriaca cum universa officina.

Ph. Gal. Perspicio me de uno in aliũ labyrinthum duci, nam neque hæc tua dicta percipio, minus ijs respondere valeo, nam hujusmodi composita in mea officina maximè sunt in usu.

Ph. Sp. In labyrintho quidem versaris, sicut semper versata fuisti. Quoad meorum arcanorum declarationem, cũ sint cibi tibi nimium duri & stomacho tuo delicato minus convenientes, ea in mei similium gratiam conservare malo.

Ph. Gal. Ut verum fatear, penè ambigere incipio de principum meorum doctrina: Nihilominus quia majores mei hanc calcarunt semitam, eam nec ipsa transgrediar. Proinde propositum meum

meum continuabo, valeat quantum valere potest: & licet theriacam meam improbaveris, non desinam tamen idcircò afferre compositum opiatum potens ad placandos varios dolores internos. Processus.

AVREA ALEXANDRINA SEcundum descriptionem.

℞. Azari.
Carpobalsami, aut aliquod succedaneum.
Seminis hyosciami albi ana dra. 2. & semis.
Cariophillorum.
Opij Thebiaci.
Mirrhæ.
Ciperi rotundi an. drach. 2.
Opobalsami (loco ejus oleum cariophil.)
Cinnamomi.
Euphorbij.
Folij (aut succedanei ejus) Zedoariæ.
Zingiberis.
Costi veri.
Coralli.
Cassiæ ligneæ veræ.
Tragacanthæ.
Thuris masculi Meu.
Storacis calamitæ.
Saliunceæ i.e. spicæ celticæ, quæ nunc Romana dicitur.
Cardamomi minoris.
Seselios.
Seminis napi.
Seminis saxifragiæ.
Anethi.
Anisi ana dr. 1.
Ligni aloës.
Rhabarbari.
Aliptæ moschatæ.
Castorei.
Spicænardi Indicæ.
Galangæ.
Opopanacis
Anacardij.
Mastiches.
Sulphuris vivi.
Radicis pæoniæ.
Eringi videlicet radicis ejus.
Rosarum Thymi.
Acori veri (sive calami aromatici.)
Pulegij.
Aristolochiæ longæ.
Gentianæ.
Corticum radicum mandragoræ.
Chamedrios.
Phu Baccarum lauri.
Ammij i.e. ammeos.
Dauci cretici, ejus loco licet accipere seseli creticum i.e. Berwurtz.
Nacropiperis.
Leucopiperis.
Xilobalsami aut aliquod succedaneum.
Carvi.
Amomi.
Petroselini.
Seminis ligustici.
Rutæ.
Sinoni ana drach. semis.
Auri cocti, i.e. omninò igne depurati & synceri.
Argenti meri.
Ambarum margaritarum.

Baccæ

Baccæ Bizantiæ.
Ossium de corde cervi ana scrup.I. gr.13.
Limaturæ eburis.
Calami aromatici.
Pyretri an.gr.8.
Mellis despumati triplum.

Virtus. Contra defluxiones capitis frigore conceptas efficax est, oculorum lacrymas exiccat, dentium dolores lenit, adversus capitis cruciatum summopere prodest, illum fronti comitiales, insanos, vertiginosos & in universum omnem capitis noxam mulcet, tabidis, tussiculosis, humorem à thorace rejicientibus, cardiacis sanguinem excreātibus præsenti est auxilio, Ischiaticis, coli, & renum cruciatibus. Adversus illorum noxam, difficultatem urinæ & ejusdem stillicidium valet, calculos comminuit, omni ventris malo liberat, quotidianis & tertianis febribus circa accessionis initium, suffervefacta stœchadis jusculo medetur.

Ph. Sp. Quoniam ignorantiam tuam satis per ea detexi, quæ à me fuerunt superius dicta, ita quidem ut veritas à quovis facilè dignosci possit, ideo nunc à multa sermocinatione subsistam, ut qui sciam te non tantum hoc opiatum, verùm & plura alia habere, quibus sæpe soleas omnes penitus levare dolores & patientes ab hac lacrymarum valle liberatos ad requiem æternam transmittere. Sed & auream meam quam subnectam, perpende, ut videas quantum sit inter utramque discrimen.

AUREA NOSTRA.

℞. Extracti opij sicut in theriaca juniperina dictum est.
Extracti rosarum albarum, i.e. succi earum condensati an.dr.3.
Ignis mineralis in summo gradu redacti.
Extracti myrrhæ.
Croci an.drach.I.
Materiæ perlarum drach.semis.
Olei majoranæ.
Caryophyllorum an.gutt.6.
Misce & fiat massa. Dosis est à gran.3. ad 5. pro vice.

Compositum hoc miros effectus facit, & licet aurum illud non intret tamen verè aureum debet nuncupari, quia ejus virtutes cujusvis auri pretio sunt æquiparandæ. Et valet ad sedandos omnes dolores internos corporum humanorum ac tutò præberi potest senibus ac juvenibus, tum mulieribus gravidis habito respectu dosis, & temporis quo debet administrari. Alia quoq; arcana hoc multò potentiora & penè admiranda, eundem parientia effectum mihi liberalissimus Deus non denegavit, ut ipsum perpetuò laudandi mihi nulla occasio desit.

DE TROCHICIS.

Ph. Gal. SUnt etiam mihi varia genera Trochiscorum non parvi momenti: sed ne nimis diu in hac umbra videar otiari, subjiciam hîc duntaxat compositum Trochiscorum viperorum

rum quòd inter præcipua ingredientia theriacalia connumeratur. Proc.

℞. Carnis viperinæ cum anetho, sale & aquæ coctæ dr. 8.

Panis triticei purissimi triti & cribrati unc. 2.

Formentur Trochisci cum jusculo in quo decoctæ fuerunt carnes viperinæ & inungantur cum opobalsamo aut oleo macis, aut caryophillorum aut nucis muschatæ, siccentur in loco umbroso, libero, ventoq; exposito.

P. S. Quoad Trochiscorum tuorum præparationem in genere attinet eam minimi facio, quia res est corporalis & minimi valoris. Propterea ego uti soleo extractis, magisterijs & ejus generis præparationibus purioribus: tametsi fatear non tantùm Viperæ, sed & alijs serpentibus magnas inesse virtutes. Verùm res tota sita est in præparatione. Quod si ejus generis animalibus uti lubet, ea ad longè puriorem, & magis correctam præparationem reducerem quàm tua sit. At quia mirabilis Deus alia multa nō absimilis potentiæ creavit: idcircò theriacam meā viperis subjicere nolo, quæ nec ubiq; reperiūtur. Itaque fumo alias materias quæ & inventu faciliores & virtute atq; efficacia sunt præstantiores.

Ph. G. Sed quid jam dictura es adversus artificiosum pilularum inventum? Quod quàm sit necessarium apparet, quia ubi compositum ejus propter ingredientia futurum erat patientis palato injucundum & minimè gratum, ars docuit illud redigere in pilulas, ut jam facilimè & absque ulla molestia ab eo possit deglutiri. Et ut aliquam ejus compositi formulam videas, præsentem descriptionem subjiciam. Proc.

PILVLAE LVCIS MAIORIS, descriptione Mesuæ.

℞. Rosarum.
Violarum.
Absinthij.
Colocynthidis.
Turbith.
Cubebarum.
Calami aromatici.
Nucis moscatæ.
Spicænardi Indicæ.
Epithimi.
Carpobalsami.
Xilobalsami.
Siseleos. aut eorum succedaneorū.
Seminis rutæ.
Schænanthi.
Mastiches.
Azari.
Charyophillorum.
Cinnamomi.
Anisi.
Fœniculi.
Apij.
Cassiæ ligneæ, videlicet veræ.
Croci.
Macis ana drach. 2.

Mirobalan. Citrinarum.
Chebulorum.
Indorum.
Bellericorum.
Emblicorum.
Rhabarbari drach. 4.

Agarici.

Agarici.
Senæ ana drach.5.
Euphragiæ drach. 6.
Aloës succotrinæ ad pondus omniū i.e. unc.12. & drach.2.
Succi fœniculi q.s.
Contunde & fiat massa.

Virtus. Excrementa capitis pituitosa educunt, visumq; roborant.

Ph. Sp. Pilularum usus & forma à me non improbantur, sed tuam compositionem tanq̃ inutilem & stomacho humano noxiā rejicio, uteris namq; in illa ingredientibus corporalibus, ac pulverem duntaxat ex ijs conficis, deinde massam, sub quibus ingredientibus sæpè ligna, & radices duræ, aliaque impura comprehenduntur, quorum concoctio valdè longa est & difficillima, ita ut ægrè corpus inde attrahere puritatem possit & beneficium consequi, imò cùm patientis vires jam sint debilitatæ, sicut plerumque accidit in morbis, fit ut prava medicamenti compositio illius, impediat operationem, adeoque non leve apportet nocumentum. Prætereà cum multas pilulas una vice soleas exhibere, hinc etiam evenit ut patiens nauseam concipiat, ob quam pariter bonus non potest effectus sequi. Sed ne in longum exeam, mutuum tibi reddere constitui. Processus.

PILVLÆ CEPHALICÆ nostræ.

℞. Senæ mund. unc.4.
Epithimi unc.3.
Agarici albi unc.1.
Aloës epat.
Scammoneæ ana unc. semis.
Zingiberis albi drach.2.

Fiat extractio cum aqua lilij convallij acuta, & reducatur ad consistentiam picis, deinde adde singulis unc.
Arcani vitrioli acidi scrup.1.
Mosci electi gr. 4.
Olei amaraci gutt.3.
Fiat massa.

Dosis harum pilularum est à drach.ß. ad drach.1. Purgant sine læsione corpus, robur addunt cerebro, confortant stomachum superfluas humiditates exiccant, conducunt mirabiliter asthmaticis, flatus discutiunt & urinā provocant.

DE ECLEGMATIS SEV LOOCH in genere.

P.G. HÆc etiam medicamenta non sunt prętermittenda, quarum forma est medium quid inter syrupum & electuarium. Prout e.gr. è præstantioribus unum hic tibi depromam. Proc.

LOOCH DE PAPAVERE DEscriptione Mesuæ.

℞. Papaveris albi drach.25.
Amygdalarum dulcium.
Pinearum.
Gummi Arabici.
Tragacanthæ.
Succi glycyrrhizæ an.dr.10.
Amili.
Seminis portulacæ.

 Semi-

Seminis lactucæ.
Seminis citoniorum an. dr. 4.
Croci dr. 1.
Penidiarum albarum unc. 4.
Syrupi de papavere lib. 3.

Omnia contundantur & incidantur atque cum syrupo excipiantur secundum artem. Porrò iste syrupus de papavere sic confici debet.

℞. Capitum papaveris albi recentium.
Capitum papaveris nigri recentium an. unc. 6.
Seminis lactucæ.
Florum violarum ana drach. 1.
Aquæ q. s. aut lib. 8. & colaturæ adde sacch. lib. 4.

Coquantur ad spissitudinem.

Virtus. Juvat tussim & gutturis asperitatem à catharro calido, tenui (quem sputum liquidum indicat) cum enim coquit & crassat, confert etiam febribus ardentibus, dolenti, thoraci, pleuritidi.

Ph. Sp. Non ignorabam ego morem tuum fallacem & phantasticum qui est imponendi nomina tuis arcanis Arabica, Græca aut alia peregrina, nempe ut tali pompa atque apparentia majorem tuæ merces efficaciam habere videantur. Virtus enim non est tantummodo in vegetabilibus animalibus & mineralibus, sed etiam in verbis, quæ admodum efficacia sunt, imò ipsa plus faciunt ad culinam tuam pinguefaciendam quã ipsamet medicina, interim ego quoque Looch meum afferam, quod tamen diamargariton liquidum libentius appellarim. Proc.

LOOCH PERLATVM nostrum.

℞. Penidiarum albarum unc. 4.
Solutionis margaritarum dr. 3.
Chrystalli Catholici & solubilis scr. 1.
Olei anisi gutt. 3.

Penidiæ liquefiunt in mortario vitreo cum infusione glycirrhizæ recentis quantum satis, sic ut consequantur formam syrupi spissi, postea adjicitur solutio Margaritarum cum oleo anisi & in usum reponitur compositum. Valet efficaciter in ijs casibus, quibus tuum ais esse destinatum. Resistit insuper passionibus cordis & restaurat humidum radicale.

Ph. G. En tibi adhuc aliud Looch insigne ad sævissimas infirmitates curandas mirificè potens. Processus.

LOOCH DE PVLMONE VVLpis descriptione Mesuæ.

℞. Pulmonis vulpini siccati.
Succi glycyrrhizæ.
Seminis anisi.
Seminis fœniculi.
Capilli veneris ana unc. 1.
Sacchari clarificati unc. 15.

Conterantur omnia tenuissimè & cum saccharo excipiantur.

Virtus. Absterget & consolidat ulcera pectoris & pulmonis & præferendum est alijs remedijs in phtisi.

Phar. Sp. Audaciam & temeritatem tuam, certe non possum satis admirari,

mirari, verùm tuamet opera te abundè contemnant atque coarguunt. Quæso enim te quod Asthmatici pthisici tuas incolunt civitates, quorum ne unum quidem es valida restaurare, & licet ijs cunctos pulmones Polonarum Vulpium præberes comedendos, semper tamen eos idem status maneret, usque dum Looch, seu verius Loch germanicum ad se penitus liberatos recipiat. Quia verò medicamentum hoc tuum tanquam summum quoddam arcanum extulisti, ideò non abs re fuerit, si & ego aliquid depromam, cui tuum resistet, sicut resistere solet nix soli. Processus.

LOOCH SULPHURATUM nostrum.

℞. Sacchari albissimi pulveris.
Mellis optimi clarificati ana uncias 2.
Florum sulphuris drach. 1.
Elixirij proprietatis, id est liquoris ab aloë myrrha & croco extracti scr. ß.
Spiritus mumiæ gutt. 12.
Ambræ grisæ gr. 10.
Fiat Looch in mortario vitreo s. ar.

Hoc medicamen seipsum approbat, & experimentum ejus laudes canit. Alia autem medicamina ejusdem valoris habeo, imò multò præstantiora, velutì balsamum Antimonij diaphoreticum, extractum cranij. Oleum vitriolati aureatum & dulce Oleum tartari verum & non sal tarta. i resolutum (prout hoc sophistæ oleum solent nominare) illud est instar olei amygdalini unctuosum; & flavum, sicut aurum, quib. omnibus uti soleo ad necessitatem.

DE NONNULLIS MEDICAMENTIS applicativis, ceu clisteribus, suppositoriis, pulvinaribus, nasalius & similibus.

PH. Galen. Superest nunc ut discurram de medicaminibus applicativis, quæ in varijs casibus multiplicem usum habent.

Ph. Sp. Puderet me bacchantica ista, infamia & præternaturalia in medium afferre, & in specie clisteres, ac suppositoria, quibus patientum posteriora (salva reverentia soles) contemplari, ac si natura aliter non fuisset provida, & unctionum atque suffumigationum adminiculo infirmis subveniri non posset. Quot verò tuis clisteribus perdidisti? debilitando vim expulsivam & naturam illis temerè assuefaciendo. Igitur disce internum vas inprimis mundificare, & causam morbi efficientem tollere, ac demum tibi nomen rationalis usurpa. Non quod omninò in casibus necessitatis bona remedia quæ ad manus veniunt culpare velim, ut proximo succurratur, sed dico utendum esse fundamentis naturalibus, & minimè super commentis & fabulis ut tu facis, debet medicina fundari. Sed perge ulterius, & aliquid dicito de fundamēto preparationum chirurgicalium deinde finem insulsis tuis narrationibus impo-

nito, quæ igneum veritatis examen ferre ullo modo non possunt.

DE MEDICAMENTIS chirurgicis.

PH. Galen. Proculdubio optimè nosti quam sim chirurgicis medicamẽtis instructa, veluti emplastris, cerotis, unguentis, oleis, & similibus. Quia verò præcipua horum basis sita est in oleis, ideo ab istis auspicans insignem hic descriptionem subnectam. Processus.

OLEUM CASTOREI DEscriptione Iacobi de Manliis.

℞ Castorij.
Styracis calamites.
Galbani.
Euphorbij.
Cassiæ ligneæ veræ.
Croci.
Opopanacis.
Carpobalsami, aut succedanei ejus
Spicæ nardi Indicæ.
Costi ana dr.2.
Cyperi.
Schænanthi.
Macropiperis.
Melanopiperis.
Sabinæ.
Pirethri an.dr.2.& semis.
Olei lib.3.
Vini odoriferi lib.2.

Contusa omnia coque in duplici vase ad vini consumptionem. Cola & serva.

Virtus. Est optimum contrà omnes ægritudines frigidas præsertim nervorum & juncturarum, medetur paralisi, spasmo, tetano, & sedat acerrimos rigores & frigora febrium, si spina dorsi liniatur.

P. S. Formam tuorum emplastrorum ceretorum & unguentorum non contemno, hoc tamen improbo, quod in ijs non utaris rebus naturæ balsamicæ, extractis, magisterijs, quæ ulcera præservant à putrefactione,& vim habent efficaciorem penetrandi, abstergendi, mundificandi, incarnandi, cicatrizandi quàm cætera ingredientia corporalia, quæ tu soles adhibere, quorum præstantiam commendant tuę civitates ulceratis plenæ, quibus cuncta tuæ officinæ remedia nequeunt opitulari. Quare non video ad quid tua arcana prosint. Quod autem concernit oleorum præparationem, dico methodum tuam nullius valoris esse. Ratio est, quia cum exempli gratia uteris oleo olivæ corporali, hoc vim penetrandi & attrahendi ad se virtutes ingredientium habere non potest. Quinetiam sępè sumis florum liliorum aut violarum manip.1. Olei olivarum poc.dimidium & tàm exiguâ florum copia arbitraris te posse tingere in eorum odore & efficacia olei quantitatem. Atqui hęc est inscitia atque dementia summa, proinde ostendam tibi modum quem ego teneo, circa olei purificationem antequàm ipso utar.

(o)

RECTI-

RECTIFICATIO OLEI olivarum.

℞. Olei olivarum lib.1.
Cinerum unc.4.

Distilletur id omne quod educi potest per retortam. Destillatum in usum reponito. Hoc relinquit post se omnem crassitiem & infusum herbis aut aromatibus perfectam attractionem facit substantiæ eorum unctuosæ. Dices fortasse oleum per destillationem acquirere naturam magis igneam. Ad hoc tibi respondeo ideo præstantius esse, siquidem pleraque olea tùm simplicia, tùm composita in hũc finem ordinata sunt ut calefaciant. Nam quod attinet ad morbos calidos, nosse quidem debes oleum illis esse venenum. Et hoc quotidiana experiẽtia manifestum facit per damnum ab indoctis chirurgis inferri solitum, qui dum ardorem aliquem mitigare autumant, utpotè erysipilarum aut similium, utentes oleis rosaceis vel liliaceis, causantur sæpè patientibus spasmum, contracturas & alias ejusmodi apportant noxas, quandoque caussantur febres quæ ægros ad vitæ melioris originem perducunt, & hoc evenit, primò propter olei caliditatem, secundò ob ejus crassitiem unctuosam quę poros cutis obstruit & intercludit, unde humor exhalare non potest. Quam etiã ob caussam dicendum oleum destillatum adhuc melius esse, quia saltẽ subtile est & apertivum tametsi in ejusmodi occurrentijs aliis remedijs uti satius sit. Sed ut finis tadem nostris discursibus imponatur, conclusionis ergo præsens subjiciam receptum. Processus.

OLEUM AD MORBOS frigidos inventione nostra.

℞. Zingiberis albi unc.2.
Castorei.
Styracis Calamitæ.
Myrrhæ ana unc.1.
Rutæ siccæ manip.1.
Croci dr.2.
Olei olivarum rectif.unc.15.
Olei succini albi unc.2.

Zingiber, & reliqua contundenda contundantur crasso modo, singula imponantur vasi vitreo ritè operculato, in sola dies viginti si tempus sit æstivum, sin hyemale, in loco calido pones, deinde cola, & habebis oleum rubeum, obscurum, instar balsami, quod intrinsecus & extrinsecus potest administrari adversus varias infirmitates frigidas. Porrò Pharm.Galen. iter tuum abeas, & tuam ne deseras culinam moneo, ego enim revertar ad meum laboratorium Chymicum, sperans tempus veritatis amicum veræ artis medicæ sinceritatem extremo hoc ævo mortalibus patefacturum: Æterno & vero Medico, à quo omnis Ŝapi-

ſapientia ſalus & reliqua bona manant, omnis benedictio, honor, & gloria reddatur in ſecula. Cæterum ſi in hoc volumine aliquid minus rectè aut minus appoſitè dictum reperiatur, id ſolius hominis imperfectioni attributum eſto.

(o)

FINIS TRACTATUUM HORUM.

INDEX

INDEX PRÆCIPUORUM CAPITUM, QUÆ HOC OPERE CONTINENTUR.

Capita Libri Primi.

Capita Libri Secundi.

INDEX MEDICAMENtorum, quæ hoc Opere continentur.

Su